

תפ"ח 7117/01/15 - מדינת ישראל נגד אילן אדנני

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

תפ"ח 7117-01-15 מדינת ישראל נ' אדנני
בפני: כב' השופט נתן זלוצ'ובר, אב"ד כב' השופטת יעל רז-לוי כב' השופט שלמה פרידלנדר

המאשימה: מדינת ישראל על ידי ב"כ עו"ד קרן שטרית

נגד
הנאשם: אילן אדנני (עצור)
על ידי ב"כ עו"ד שלומי פצ'בסקי

הכרעת דין

השופט נתן זלוצ'ובר:

כתב האישום והמענה

המתלון עבד במועד הרלוונטי לאירוע, כמנהל עבודה במפעל.

ביום 16.12.2014 פוטר הנאשם על ידי המתלון מעבודתו במפעל.

בשל כעסו של הנאשם על המתלון אודות פיטוריו, החליט הנאשם, סמוך לאחר פיטוריו, לרצוח את המתלון.

לשם ביצוע תכנית זו, הנאשם רכש בתאריך 26.12.2014 סכין יפנית. בתאריך 28.12.2014, סמוך לשעה 08:30, הגיע הנאשם אל המפעל כשהוא מחזיק בבגדיו בסכין, טיפס מעל גדרות המפעל וניסה להפעיל את חיישן הנוכחות באמצעות טביעת אצבעו. משראה שהחיישן לא מזהה את טביעת אצבעו וכי הוא אינו רשום כעובד במפעל, נטל דלי מים ושפך אותו על החיישן על מנת לוודא שלא יישארו סימני טביעת אצבעו על גבי החיישן.

הנאשם נטל חלוק המשמש את עובדי המפעל במהלך העבודה ולבש אותו, על מנת להיטמע בין יתר עובדי המפעל, עד שיאתר את המתלון ויממש את תכניתו.

סמוך לשעה 10:00 הבחין המתלון בנאשם לובש את החלוק הנ"ל והורה לו להמתין לו בחצר המפעל. הנאשם מילא

אחר הוראת המתלון.

לאחר שהמתלון הבהיר לנאשם שוב, כי הוא אינו רצוי עוד במפעל וכי עבודתו במפעל הסתיימה, התרחק הנאשם מהמתלון וניגש את השירותים במפעל. המתלון נותר לעמוד בחצר ושוחח עם אחד מעובדי המפעל. בשירותים, הוציא הנאשם את הסכין מבגדיו, ניגש במהירות לחצר, התקרב אל המתלון אשר עמד כשגבו אל הנאשם, אחז ביד אחת את המתלון מאחור באזור הצוואר ובידו השנייה חתך בתנועת שיסוף את גרונו של המתלון וזאת בכוונה לגרום למותו של המתלון.

המתלון נפל על הארץ ואחז בגרונו בכדי לעצור את הדם הרב שניגר מפצע הדקירה.

הנאשם קפץ מעל גדרות המפעל ורץ, דרך השטח הפתוח, לעבר תחנת האוטובוס הסמוכה.

בשלב מסוים איתרו עובדי המפעל את הנאשם בשטח. הנאשם הוציא את הסכין ולאחר שהעובדים ביקשו ממנו להשליך את הסכין, הוא עשה זאת ונתפס על ידם.

המתלון הובהל לבית החולים, שם נמצא כי כתוצאה ממעשיו של הנאשם, נגרם חתך עמוק לאורך צווארו, אשר גרם בין היתר לחתך בחלק משריר הסטרנו-קליידו-מסטואיד ושריר הטרפזיוס (טרפז) וחתך ב jug ext. (וריד). המתלון נותח והוא נותר בבית החולים להשגחה.

כתוצאה ממעשי הנאשם, נפגעו חלק מעצבי הפנים של המתלון והוא סובל מחוסר תחושה בפניו שתישאר ככל הנראה לצמיתות.

בהתאם לאמור, מואשם הנאשם בעבירות:

1. ניסיון לרצח - עבירה לפי סעיף 305(1) לחוק העונשין, התשל"ז - 1977.
2. חבלה חמורה בנסיבות מחמירות - עבירה לפי סעיף 333 בנסיבות סעיף 335(א)(1) לחוק.
3. החזקת סכין שלא כדין - עבירה לפי סעיף 186(א) לחוק.
4. כניסה והתפרצות בנסיבות מחמירות - עבירה לפי סעיף 407(ב) בנסיבות סעיף 408 לחוק.
5. שיבוש מהלכי משפט - עבירה לפי סעיף 244 לחוק.

במענה לכתב האישום, הנאשם הודה בעובדות כתב האישום באשר לשיסוף גרונו של המתלון אך לטענתו, בשונה מהאמור בכתב האישום, החלטתו לרצוח את המתלון התגבשה בסמוך ולפני האירוע. לטענתו ב"כ הנאשם, הנאשם חולה בסקיזופרניה רדיפתית או סכיזואפקטיבית ובעת חקירתו ובעת האירוע המתואר בכתב האישום, הנאשם היה במצב פסיכוטי מאני עם גישה רדיפתית השלכתית, ולכן במצבו הנפשי, לא יכול היה הנאשם להימנע מביצוע העבירה ולא הבין את הפסול במעשיו.

בהתאם לאמור, טען ב"כ הנאשם, כי אין להסתמך על הודאתו של הנאשם, במעמד חקירתו במשטרה, בנוגע לעובדות ופרטים אשר נלמדים רק מפיו של הנאשם ואין להם תימוכין בראיות חיצוניות.

סקירת הראיות

פרשת התביעה

1. מאמרתו של המתלון מיום האירוע (28.12.2014) בשעה 15:40 (ת/2). עולה כי, הוא קיבל את הנאשם לעבודה חודש לפני האירוע. הנאשם "החל לעשות שטויות" בזמן העבודה והמתלון העיר לו מספר פעמים עד שערך לו שימוע והחליט לפטר אותו. שבועיים לאחר מכן, ביום האירוע, המזכירה של המתלון עדכנה אותו שהנאשם מסתובב ברחבי המפעל ושפך מים על שרון הנוכחות. המתלון יצא החוצה, הבחין בנאשם ושאל אותו מדוע הגיע למפעל ומדוע לבש מדי עבודה והנאשם השיב שהוא חזר לעבוד על דעת עצמו. המתלון ביקש ממנו להוריד את בגדי העבודה ולהמתין לו, בזמן זה המתלון החל להכניס את אנשי המחלקה לעבודה ופתאום הרגיש חבטה בצד ימין, שמע אנשים אומרים **"הנה הוא רץ, תפסו אותו"** והתמוטט. הוא לא ראה מי תקף אותו אך העובדים רצו אחרי הנאשם ותפסו אותו עם הסכין. המתלון ציין שהמנהל החדש שעבר הכשרה, היה לידו וראה את האירוע.

2. באמרתו הראשונה של הנאשם מיום 28.12.2014 בשעה 11:50 (ת/5) הוא טען, כי ניסה לרצוח את מנהל המפעל מכיוון שהוא פיטר אותו מהעבודה. לדבריו, **"אני בן אדם שאין לי פרנסה אין לי איך להשתכר מהחיים, אין לי פרנסה, אין לי כלום"** (עמ' 2 ש' 27-28). בהמשך אמר **"הבן אדם הזה פיטר אותי מהעבודה והוא הכניס לי מחשבות, זה נתן לי לחשוב הרבה, זה נתן לי הרבה הרבה מאוד לחשוב. חשבתי יותר מידי... ו... הגעתי למטרה שאני צריך לרצוח את הבן אדם"**. לדבריו, הוא התעורר בשעה 05:00 ונסע למפעל, הוא הסתובב בשטחי המפעל כדי למצוא כניסה מתאימה מכיוון שלא רצה להיכנס מהשער של המפעל, שלא יזהו אותו. כאשר מנהל המפעל הבחין בו הוא שאל אותו מה הוא עושה במפעל והנאשם השיב שהוא בא לעבוד ושאל לו מה לעשות בבית. מנהל המפעל אמר לו שהוא לא יכול לעבוד. הנאשם פרט: **"הלכתי אליו מאחורה, לסיבוב והורדתי אותו... עם יפנית... הבאתי לו חתך"**. הנאשם ציין שעשה זאת על מנת להרוג אותו ושקנה את הסכין מבעוד מועד לשם כך.

באמרתו של הנאשם מיום 28.12.2014 בשעה 14:19 (ת/7) הוא תיאר כיצד ביצע את העבירה. הנאשם ציין שהוא שם חלוק, כובע וכפפות ו**"שיחק את עצמו עובד"**, הוא ראה את המתלון, המתלון שאל אותו מה הוא עושה במפעל והנאשם השיב שהוא בא לעבוד ושיחזר אותו לעבודה, המתלון השיב שהנאשם לא יכול לעבוד. הנאשם תיאר **"הלכתי, הסתכלתי, חיפשתי זווית מהגב בשביל לחתוך לו את הגרון, זווית מהגב בשביל לחתוך אותו וישר דפקתי דוך, הסתכלתי עליו וראיתי אותו נופל ורצתי פשוט לאוטובוס"**.

הנאשם ציין, שהוא חתך את מנהל המפעל בגלל שהוא פיטר אותו מהעבודה. הנאשם תיאר מדוע מנהל המפעל פיטר אותו וסיכם את הפגישה במסגרתה **פוסט "נפרדנו יפה לשלום כמו שצריך וזהו"**. לדבריו, הוא תכנן לרצוח

את מנהל המפעל במשך שלושה ימים, הוא רכש סכין יפנית, לדבריו "תכנתי הכל, הכל תכנתי שיהיה מסודר שיהיה מתוק... תכנתי להרוג אותו, הוא לקח לי את הפרנסה, יש לי אופציה אחת בחיים רק להרוג, רק להרוג" (עמ' 3 ש' 68-70). הנאשם נשאל כיצד נכנס למפעל ביום האירוע והשיב "עשיתי סיבוב, הרגשתי את עצמי דעאש, כאילו אני דעאש, שמתי עליי צעיף, קשרתי את עצמי" (החוקר ציין, כי עם החשוד נתפסו צעיף אפור וכובע גרב שחור) ובהמשך ציין "ראיתי אותם בטלוויזיה, איך שהם שמים את המסכות ושהם כאלה משופצרים כמו נינג'ות כאלה, אז נכנסתי לזה כמו הפעולה, יש להם פעולה קצת מגניבה חבל על הזמן אז ניצלתי את הפעולה שלהם טוב מאוד" (עמ' 5 ש' 122-123). הנאשם נשאל מדוע דקר את המתלון דווקא בצוואר והשיב "כי זה היה מתוכנן...לא היה לי איפה". הנאשם אמר שרצה שהמתלון ימות. הנאשם נשאל מדוע לבש בגדי עבודה והשיב "רציתי שלא יעלו עליי... רציתי לעשות אותו נקי את הפשע הזה, רציתי לרצוח אותו וללכת לבית לא יותר מזה". הנאשם ציין ששפך מים על שעון הנוכחות על מנת שלא יישארו טביעות אצבעות שלו. הנאשם אמר שהפיטורים הם הסכסוך היחיד שיש לו עם המתלון. כשנשאל מדוע החליט לפגוע במנהל המפעל השיב "אני בן אדם שלא עובד, שאין לו כסף, חולה סכיזופרניה ומאוהב, לא משנה" (עמ' 6 ש' 176).

בשחזור שנערך לנאשם ביום 28.12.2014 בשעה 18:18 (ת/30), הנאשם הראה לחוקרים מהיכן נכנס למפעל ומה עשה עד לרגע בו חתך את המתלון. לדבריו, הוא לא נכנס מהשער מכיוון שלא רצה שיראו אותו, הוא לבש בגדי עבודה על מנת להיכנס למפעל "ואז לדעת איך להוריד את הבן אדם". הוא ראה את מנהל המפעל, הם שוחחו, ולאחר מכן הוא החזיק בידו את הסכין יפנית "והבאתי לו חתך", לאחר מכן, כשראה שמנהל המפעל נפל ארצה, הנאשם ברח.

באמרתו של הנאשם מיום 30.12.2014 בשעה 11:13 (ת/9), שוב תיאר הנאשם כיצד תכנן את הרצח של מנהל המפעל, שקנה סכין יפנית לשם כך, ובחר לחתוך אותו בצוואר מכיוון שלא רצה לעשות מהומות וכדי שמנהל המפעל לא יסבול יותר מידי. כשהנאשם נשאל, מדוע הזכיר את דעאש בחקירתו הראשונה השיב, "אני ראיתי בטלוויזיה איך הם מתנהגים איך הם קושרים את עצמם יענו איפה הפה כמו נינג'ות, בקיצור התלהבתי מהתנועה שלהם ומהלבוש שלהם ומשם לקחתי את כל... קשה להסביר, תרשום הושפעתי מהם" ובהמשך, ציין הנאשם שדעאש תולים אנשים, חותכים אותם ומוציאים אותם להורג ושהוא לקח מהם דוגמא. לדבריו הוא חיכה "בשביל להרוג אותו, בשביל להתנקם בבן אדם, הבן אדם העיף אותי מהעבודה, הרס לי את הפרנסה, הרס לי את כל החיים, בגלל בן אדם כזה אני לא עובד וישיב בבית הסוהר ואני לא יודע כמה אני אשב". הנאשם אמר שאינו מצטער על מה שעשה למתלון ושהוא מבין שהוא יכול היה להרוג אותו.

3. מאמרתו של איברהים אלגבור, עובד המפעל, מיום 28.12.2014 בשעה 15:49 (ת/13) עולה, כי העד הגיע למפעל בשעה 09:15-09:20, וכשיצא החוצה הבחין במנהל המפעל משוחח עם עובד אחר, ואז הגיע בחור "אתיפוי" מאחוריו ודקר אותו בגרון. לדבריו, הבחור עבד בעבר במפעל. העד ציין שהבחור לבש טרנינג שחור ואחז בסכין צהובה. לאחר המעשה, הבחור ברח, העד רדף אחריו וכשהבחור התרחק ממנו, העד חזר למפעל ועובדים אחרים נסעו אחר הבחור עם הרכב.

4. מאמרתו של אלי חן קזר (ת/18), שהיה בחפיפה עם מנהל המפעל בזמן האירוע, עולה כי הוא הגיע למפעל

ביום האירוע בשעה 06:00, הוא פגש את מנהל המפעל והם ערכו סיור במפעל. כשהם הגיעו למשרד, הפקידה עדכנה את מנהל המפעל, כי בערך בשעה 07:00 בחור אתיופי שעבר בעבר במפעל שפך מים על שעון הנוכחות. הם חיפשו את הבחור ולא מצאו אותו. בשעה 10:00 מנהל המפעל הבחין בבחור, פנה אליו ושאל אותו מדוע הגיע למפעל. הבחור השיב שהוא צריך כסף ולכן הגיע לעבוד, מנהל המפעל אמר לו שהוא לא יכול להמשיך לעבוד וביקש ממנו להוריד את החלוק, הבחור הלך ואז העד שמע פתיחה של סכין יפנית וראה את הבחור תופס בחולצה של מנהל המפעל וחותר אותו בצוואר. הבחור ברח מהמקום והעד ביקש שיזמינו אמבולנס. העד ציין שהסכין היתה צהובה ושהבחור לבש טרנינג של אדיס בצבע שחור. (יתר עובדי המפעל שמסרו אמרות במשטרה העידו באופן דומה באשר להשתלשלות האירועים - ראו אמרתו של עבדל רחמן זיאדנה (ת/4), אמרתו של חליל אבו מדיעם (ת/23), אמרתו של נסים אלזיאדנה (ת/22), אמרתו של שעיב אלזיאדנה (ת/19), אמרתו של יוסף אבו עגאג (ת/20), אמרתה של חלי גבאי (ת/17), אמרתה של יליזבטה נאומקו (ת/21), אמרתו של אלזיאדנה נסים (ת/22) ואמרתו של חליל אבו מדיעם (ת/23).

5. מהתיק הרפואי של המתלונן עולה, כי בעקבות מעשיו של הנאשם, נגרם למתלונן פצע צווארי משמאל והוא נזקק לניתוח. במסגרת הניתוח זוהה חלק משריר סטרנו-קליידו-מסטואיד וטרפזיום משמאל חתוך ומדמם. בוצעו קשירה וצריבות. כמו כן, next.jug חתוך, נקשר בשתי קצוותיו. המוסטזה, שטיפה, הכנסת נקז JP7, תפירת חלק משריר טרפזיום התחתון. סגירת תת עור בויקריל 3/0, עור בסיכות.

6. מאמרתו של ד"ר מני הולצברג מיום 29.12.2014 עולה, כי המתלונן טופל במחלקת אף אוזן גרון בבית החולים סורוקה ונתח. היה לו חתך בצוואר באורך של 4 ס"מ. לדבריו, תישאר לו צלקת במקום. כמו כן, המתלונן סובל מחוסר תחושה בפנים שנובעת מפגיעה בעצבים ונזק זה ככל הנראה יישאר. עוד ציין, כי לא היתה קיימת סכנה לחייו של המתלונן אך אם החתך היה עמוק יותר, בהחלט היתה סכנה לחייו, שכן במקום ישנם עורקים ראשיים.

7. מדו"ח הפעולה של פקד וולטר קוגן עולה, כי בערך בשעה 10:15 הוא קיבל דיווח על אירוע דקירות במפעל. הודיעו לו כי הדוקר בבריחה לכיוון שטח פתוח מול המפעל, שם היו שני עובדי מפעל שנאבקו עם בחור אתיופי. כאשר הוא הגיע למקום, הוא הבחין בבחור משתולל וצועק כאחוז דיבוק "**אני ארצח אותך, אני אהרוג אותך**". לאחר מכן הצליחו להשתלט עליו ועצרו אותו. גם רס"מ רמי סיבוני תיאר את השתלשלות האירועים באופן דומה (ת/33).

8. מדו"ח המעצר (ת/32) עולה, כי תגובת הנאשם למעצר היתה "**אני ארצח אותך, אני יהרוג אותך**" (השגיאה במקור - נ' ז').

חוות הדעת ובדיקות רפואיות, בנוגע לנאשם

9. מסיכום ביקור במיין שערכה ד"ר נטליה קודקייב לנאשם ביום האירוע 28/12/14 בשעה 21:55, כ-12 שעות לאחר האירוע (ת/1), עולה, כי הוא מוכר למערכת הפסיכיאטרית, ובעברו שימוש בחומרים פסיכואקטיביים עם

סימני תלות. ברקע אובחן כלוקה בסכיזופרניה. **ללא סימנים פסיכויטיים פעילים, ללא סימנים אפקטיביים, שולל מחשבות אובדניות וכוונות לפגוע בעצמו או באחרים. הנאשם טען, כי נלחץ עקב פיטוריו, היה עצבני ולכן החליט לנקום במנהל המפעל.** לדבריו, הוא תכנן במשך מספר ימים את המעשה ואף קנה סכין יפנית כדי לפגוע בו.

בבדיקתו הראה התמצאות תקינה בכל המובנים, מסודר בהופעתו החיצונית, משתף פעולה בבדיקה. **לא מביע מחשבות שווא, שולל הפרעות בתפיסה, לא נראה הזייתי לפי התנהגותו, ללא פגיעה בבוחן המציאות.**

בעדותה בבית המשפט ציינה ד"ר קודקייב, כי ביום האירוע היא היתה רופאה תורנית בבית החולים הפסיכיאטרי ושהיא מתמחה בפסיכיאטריה. העדה ציינה, כי בדקה את הנאשם להערכת מצבו הנפשי ולא לשם כתיבת חוות דעת משפטית. העדה ציינה, כי ערכה לנאשם בדיקה פסיכיאטרית במשך כחצי שעה על מנת להחליט האם הוא זקוק להתערבות פסיכיאטרית דחופה. לדבריה, היא לא נחשפה לחומר החקירה לפני הבדיקה. העדה ציינה, שגם אם היתה נחשפת לטענה שהנאשם הוא דיסמולטיבי, לא היה בכך כדי לשנות את אופן הבדיקה. לדבריה, כאשר מבחינים בסימנים המעידים על כך שמטופל הוא דיסמולטיבי - כשהוא מתנתק מהשיחה, שומע קולות אך אומר לרופא, כדי להסתיר את הסימנים, שהוא אינו שומע קולות, מצינים זאת וכותבים מה הן הסיבות שהמטופל נחשד כדיסמולטיבי. העדה ציינה, שכתבה שמחלת הנפש של הנאשם ברימיסיה, על סמך מה שהיה כתוב במעקב הרפואי שלו.

10. הפסיכיאטר המחוזי, ד"ר רוני שרף ציין בחוות דעתו מיום 18.01.2015 (ת/34), כי מבדיקת הנאשם ביום 11.01.2015 (כשבועיים לאחר האירוע) עולה, שהנאשם מודע וצלול, מתמצא באופן מלא במקום, זמן וסיטואציה, באי שקט קל, אפקט מרומם, מרבה לחייך ולהפגין שמחה, מדווח על מצב רוח טוב אך אומר שהיה שמח יותר אם היה בבית. ביחס לאירוע, אומר ש"קרה מה שצריך לקרות" והסביר, כי היה צריך להרוג את הבוס היות ופיטר אותו, לדבריו נפגע מאוד מכך וכעס עליו. הנאשם פירט שפיטרו אותו בגלל שעשה שתי טעויות בעבודה ושהיו עובדים אחרים שעשו בעיות ולא פוטרו. תחילה ציין הנאשם, שהוא מצטער שהוא לא הרג את הבוס שלו אך בהמשך אמר שהוא מרוצה מכך שהוא לא מת מכיוון שאז הנאשם היה מואשם ברצח. לדבריו, הוא התכוון להרוג את הבוס שלו ולברוח אך תפסו אותו. הנאשם נשאל האם מוצדק להרוג בוס בשל פיטורים והשיב שכן, כי ייתכן שלאותו עובד יש משפחה וחובות ובשביל אהבה עושים הכל.

הפסיכיאטר ציין שהנאשם הביע מחשבות שווא ארוטומניות ומחשבות שווא מגלומניות, שולל מחשבות אובדניות, בוחן מציאות לקוי.

הנאשם הסביר כיצד תכנן את האירוע - לדבריו, בסוף השבוע שלפני האירוע הוא כעס על הבוס שלו ש"פגע בו כל כך, שהרגיש חייב לפגוע בו". הוא קנה סכין. ביום האירוע הוא הגיע לעבודה עם סכין, טיפס על השער על מנת שלא יראו אותו וישאלו אותו מה הוא עושה שם, נכנס מסביב, לבש חלוק על מנת שיחשבו שהוא עובד, ניסה להיכנס בדלת בעזרת קורא טביעת אצבע, כשראה שהקורא לא מזהה אותו, הוא שפך מים על הדלת על מנת שהמטרה לא תזהה את טביעותיו, עובד אחר ראה זאת וצעק עליו. כשהצליח להיכנס למפעל הבוס זיהה אותו ושאל למעשיו, הנאשם נטל את הסכין וחתך את צווארו. מבדיקתו מיום 14.01.15 עולה, כי הפרמטרים שנמדדו בבדיקתו עומדים

בעינם. כמו כן, הנאשם ציין שהוא לא מתחרט על מעשיו, מכיוון שהבוס לקח לו את הפרנסה כשפיטר אותו, אך ציין שהוא שמח שהוא חי. הפסיכיאטר קבע שבבדיקתו הנאשם נמצא שריו במצב פסיכוטי מאני המתבטא באפקט מרומם, התנהגות חסרת גבולות, מחשבות שווא ארוטומניות ומגלומניות. לעניין מצבו הנפשי של הנאשם בעת האירוע והאחריות הפלילית, ציין הפסיכיאטר, כי הנאשם נבדק ביום ביצוע העבירה במיון בב"ש (28/12/14) ולא נמצא שריו במצב פסיכוטי ובבדיקה מיום 11.01.2015 נמצא שריו במצב פסיכוטי מאני, ניתן להסביר את הפער בבדיקות באחת מהשתיים:

- א. החמרה במצבו הנפשי בשבועיים שעברו מאז הבדיקה, כתוצאה מסטרס במעצר.
- ב. הנאשם לא שיתף פעולה באופן מלא במיון ולא חשף את מחשבותיו, ייתכן וחשש מאשפוז, אולי הבדיקה הקצרה יחסית במיון לא אפשרה אמון ושיתוף.

הפסיכיאטר ציין, כי הספק הסביר פועל לטובת הנאשם ולכן יש להניח שאפשרות ב' היא הנכונה. עוד ציין, כי גם הדברים שהנאשם אמר בהודעתו, כשנשאל מדוע החליט לפגוע בבוס, תומכים במסקנה לגבי מצבו הנפשי בעת האירוע - **"אני אדם שלא עובד, שאין לו כסף, חולה סכיזופרניה ומאוהב, לא משנה"**. מדברים אלה עולה, שיתכן שביום האירוע הנאשם היה שריו במצב מאני פסיכוטי שהתבטא במחשבות שווא ארוטומניות (הוא מאוהב בבחורה שכלל אינה מכירה אותו והיא מאוהבת בו) ומחשבות של גדלות לגבי חוכמתו ורעיון עסקי מבריק ובכך מסתכם המצב הפסיכוטי. משמע, שלנאשם לא היו מחשבות שווא של רדיפה כלפי הקורבן, לא הפרעות בפרספציה ולא הפרעות במהלך החשיבה. הפסיכיאטר ציין, שלאור האמור, ברור לחלוטין כי הנאשם הבין היטב את המעשה שעשה ואת הפסול בו. לגבי שאלת חוסר יכולתו להימנע מביצוע המעשה, למרות הנחה כי הנאשם היה שריו בזמן האירוע במצב פסיכוטי מאני, השיב שאין כל קשר סיבתי בין אותו מצב פסיכוטי משוער לבין העבירה. ניתן אמנם לטעון שהיותו של הנאשם במצב מאני תרמה במידה מסוימת למימוש העבירה, בשל העצמה רגשית, אך בוודאי לא ניתן לומר שהנאשם חוסה תחת הסייג של "חוסר יכולת של ממש להימנע מעשיית המעשה" ובשום שלב לא נראה שפעל תחת דחף לאו בר כיבוש.

11. מחוות הדעת הפסיכיאטרית המשלימה מיום 09.09.2015 (ת/35) עולה, כי ד"ר רוני שרף,

הפסיכיאטר המחוזי, חולק על מסקנות חוות הדעת של המומחה מטעם ההגנה. לטענתו, חוות הדעת מטעם ההגנה לא עומדת בנטל ההוכחה לקיומו של קשר סיבתי בין הפסיכוזא לעבירה מהסיבות הבאות

- א. לא נכתב בחוות הדעת, כי לנאשם היו מחשבות שווא של רדיפה כלפי המתלונן. במקום זאת נכתב, כי הנאשם גילה "גישה רדיפתית השלכתית כלפי המתלונן". גישה רדיפתית השלכתית אינה נחשבת לפסיכוזא ואינה פוטרת מאחריות פלילית.

- ב. יתרה מכך, לנאשם לא היתה גישה רדיפתית השלכתית כלפי המתלונן. שתי הבדיקות שנעשו לנאשם לא העלו גישה השלכתית כלפי המתלונן. בחוות הדעת מטעם ההגנה נכתב, כי הנאשם אמר שהמתלונן פיטר אותו בכוונה להרוס את חייו בעוד שעובדים אחרים עשו טעויות רבות יותר ולא פוטרו. אך לא כך הם פני הדברים. הנאשם אמר שפיטרו אותו מכיוון שהוא עובד חדש בעוד שהעובדים האחרים הם וותיקים. הנאשם לא טען ששיקולים זרים הביאו לפיטוריו.

ג. בדיקת הפסיכיאטר המחוזי בוצעה שבועיים לאחר ביצוע העבירה ואילו חוות הדעת מטעם ההגנה נעשתה חצי שנה לאחר מכן, גורם המוריד ממשקלה.

ד. הן בבדיקות הפסיכיאטר והן בהודעת הנאשם הוא פירט את המניע לפגיעה במתלונן ועל כעס רב ורצון לנקום בו על פיטוריו. אין בכך משום פסיכזה.

בעדותו בבית המשפט, אישר ד"ר רוני שרף שכאשר הוא בדק את הנאשם, הוא היה במצב פסיכוי שהתבטא באפקט מרומם, בהתנהגות חסרת גבולות, במחשבות ארוטומניות ומגולמניות. העד ציין שהנאשם נבדק שבועיים לפני שהוא בדק אותו ונמצא שהוא אינו פסיכוי. לכן, לדעתו, יכולים להיות שני הסברים. האחד, חלה החמרה במצבו והשני, שהוא לא שיתף פעולה במיון. העד ציין, כי מבחינה פסיכיאטרית הנאשם הוא בחזקת פסיכוי היות והוא נהנה מהספק שייתכן שבזמן ביצוע העבירה הוא היה פסיכוי. לדבריו, יש יותר סיכוי שהוא לא היה פסיכוי, אך היות ו"בבית המשפט אנו עוסקים בספק סביר" הוא מוכן להניח לטובת הנאשם שהיה פסיכוי. העד ציין שהוא בטוח במאה אחוזים שביום האירוע הנאשם לא היה פסיכוי ברמה שהוא היה בזמן הבדיקה שהעד ערך לו. לדעתו, לא ייתכן שרופא במיון לא היה מבחין בכך.

העד ציין שלא צפה בחקירותיו של הנאשם, אלא עיין בבדיקה שנערכה לו במיון. לדבריו, מכיוון שראה שבבדיקתו במיון הנאשם ציין שיש איזו בחורה שמאוהבת בו, אז הוא הסיק שהיה רמז להתנהגות פסיכוטית, אך גם אם הוא היה פסיכוי זה לא היה ברמה משמעותית. העד ציין שלפי המסמכים הרפואיים שהיו בפניו, הנאשם אושפז 6 פעמים בעבר, כאשר אשפוז אחד היה בכפייה.

העד נשאל האם, לצורך אבחון הנאשם, יש להתחשב בעברו הרפואי, לפיו כל מספר חודשים חוזרת תופעה של סכיזופרניה עם מאפיינים של פרנויה, עם תחושת רדיפה כלפי אנשים ובני משפחה שרוצים להרוג אותו כשברקע יש מניה ואהבה לחברה דמיונית. העד השיב, שמצב זה "לא מזכיר אפילו" את המצב בו היה הנאשם בזמן ביצוע העבירה. הנאשם עבד, תפקד ולא איים על אף אחד, למעט מעשיו במסגרת האירוע שנבעו מפיטוריו. העד הדגיש שהוא בדק את הנאשם שתי בדיקות מקיפות והוא לא הבחין אפילו "בצל של פרנויה, אפילו לא חשיבה השלכתית". לדבריו, הוא עימת אותו שוב ושוב עם שאלות כגון, האם לבוס יש משהו נגדו, האם למישהו יש משהו נגדו ולנאשם לא היו שום מחשבות פרנואידאליות, הוא היה מרומם, היו לו מחשבות ארוטומניות לגבי בחורה דמיונית שמאוהבת בו והיו לו מחשבות שווא של גדלות. מעבר לכך, שום דבר. הנאשם הסביר בצורה ברורה מדוע ביצע את המעשה, הפגין חשיבה מאוד קונקרטי וברורה ולא השלכתית. לדבריו, חוות הדעת של ד"ר פוקס קצרה ועניה בתוכן ובסימפטומים. העד נשאל על ידי בית המשפט האם לתכנים המאניים אין חלק בביצוע המעשה והשיב **שהנאשם לא יכול לחסות בצילו של הסייג של חוסר יכולת של ממש**. הנאשם הגיע למפעל, חיכה, דיבר עם מנהל המפעל, מצא שעת כושר וביצע את העבירה. לדבריו, מצב מאני יכול לעזור לאדם לבצע מעשה אך הוא לא הגורם למעשה. העד נשאל האם תגובתו הבלתי פרופורציונאלית של הנאשם לפיטוריו אינה בגדר פרנויה והעצמה פסיכוטית של האופן בו מנהל המפעל נהג כלפיו, והשיב, כי מדובר בהעצמה של רגש, לא בהעצמה פסיכוטית. הנאשם תיאר, כי חיפש עבודה במשך זמן רב ו"סוף סוף" מצא עבודה ולכן תחושתו, כי מנהל המפעל הרס את חייו היא לא בגדר תיאור פסיכוי אלא מבטא את התחושה שלו. העד שלל את האפשרות שהנאשם ייחס למנהל המפעל הרס של האהבה שבינו ובין האישה הדמיונית. העד שלל את האפשרות שהנאשם דיסמולטיבי והסתיר את מחלת הנפש ממנו. העד אישר שקרא את עדויות בני המשפחה, לרבות דברי אחיו של הנאשם, כי בתקופה האחרונה נהיו לו תגובות מוזרות בגוף ובהליכה ושהם רצו להפנותו לבית חולים פסיכיאטרי אך הנאשם לא רצה ללכת. לדבריו,

לפיכך הוא אינו יכול לשלול את האפשרות שהנאשם היה פסיכוטי ביום ביצוע המעשה.

העד שלל את האפשרות שיש קשר בין תיאור השוטרים את הנאשם "במצב של אמוק" ובין מצבו הפסיכוטי-מאני. הנאשם הגיע להרוג את מנהל המפעל ולכן סביר להניח שהוא היה בהצפה רגשית, בזעם מאוד גדול. בייחוד לאור העובדה שאנשים רדפו אחריו והוא ברח מהם. בנסיבות אלה, מצופה שאדם כמו הנאשם יהיה בעוררות רגשית מאוד קיצונית ושהשוטרים יפרשו התנהגות זו כ"אמוק" או "אטרף". העד הדגיש, כי לא ניתן להעריך את מצבו הנפשי של הנאשם לפי תיאוריו של אחיו ושיש לייחס לבדיקתו במיון חשיבות יותר גדולה מאשר לתיאורים של האח. עוד ציין, כי חרף העובדה שאינו שולל את האפשרות שהנאשם היה פסיכוטי בזמן ביצוע העבירה, אין בכך כדי לקיים את מבחן הקשר הסיבתי שבין המחלה ובין ביצוע העבירה.

פרשת ההגנה

הנאשם לא העיד להגנתו

1. בחוות הדעת הפסיכיאטרית של ד"ר פוקס מנדל (נ/1) נכתב, כי מבדיקת הנאשם ביום 27.04.2015 עלה, שהנאשם בעל מחשבות שווא של גדלות והוא מגלה גישה השלכתית (רדיפתית) כלפי המתלונן, כאשר הוא מספר שהמתלונן פיטר אותו בכוונה להרוס את חייו, ושעובדים אחרים עשו טעויות רבות יותר בעבודה והם לא פוטרו. כמו כן, טוען שלפני שנה פחד מאנשים שעלולים להרוג אותו.

הפסיכיאטר ציין שהנאשם תיאר את המעשים המיוחסים לו ללא ליווי רגשי ומידי פעם מחיך ללא הקשר לתוכן החשיבה. הוא נראה בין מרומם למצומצם עד ללא תואם. כמו כן, הנאשם מגלה חוסר תובנה למחלתו, מספר על האירוע בצורה מונוטונית, כמעט "רובוטית", ללא ליווי רגשי תואם.

הנאשם טען שהמתלונן הרס לו את החיים בכך שפיטר אותו שלא בצדק ובכוונה. חרף העובדה שהנאשם עבד באופן זמני ולא למשך הרבה זמן במקום העבודה, הוא תיאר את פיטוריו בצורה קטסטרופלית **"הרס לי את החיים ואת פרנסתי"**.

לאור האמור, ד"ר פוקס הגיע למסקנה שהנאשם לוקה במחלת נפש הממלאת את התנאים הדרושים לפי DSMS-4 לאבחנה של סכיזופרניה רדיפתית וסכיזופרניה או מחלה סכיזואפקטיבית. לדבריו, במהלך המחלה, באשפוזים החוזרים, תוארו מחשבות שווא של יחס ורדיפה ולא ניתן לשלול שגם בעת ביצוע העבירה, גילה הנאשם מחשבות רדיפתיות כלפי המתלונן ברמה של מחשבות שווא.

הפסיכיאטר ציין שניתן להסביר את הפער בין בדיקת הנאשם במיון ביום האירוע ובין בדיקתו ע"י ד"ר שרף רוני שבועיים לאחר מכן על ידי דיסימילציה של הנבדק בחדר מיון או בדיקה פחות מעמיקה בחדר המיון ולכן לא ניתן לשלול שגם אז היה הנאשם במצב פסיכוטי פעיל.

הפסיכיאטר ציין, כי הוא סבור שהנאשם היה במצב פסיכוטי בזמן ביצוע העבירה ובשל מצבו, שהתבטא בתסמינים פסיכוטיים מאניים וגישה רדיפתית השלכתית כלפי מתלונן, בגלל שיפוטו ובוחן מציאותו פגומים לא הבין הנאשם את הפסול במעשיו והיה משוכנע שהדרך בה פעל הייתה נכונה.

מעדותו של ד"ר פוקס בבית המשפט עולה, כי מתולדות המחלה של הנאשם הוא למד, שהנאשם סובל ממחלת נפש מסוג סכיזופרניה רדיפתית וממושכת, לתקופה של מעל לשלוש שנים, אשר מתבטאת במחשבות שווא רדיפתיות, עם החמרות פסיכוטיות חוזרות, בדרך כלל בעקבות הפסקת טיפול תרופתי. לדברי העד, דפוס חוזר של סימפטומים רדיפתיים יכול להצביע על סימפטום רדיפתי גם במקרה שלנו. העד נשאל מה ניתן להסיק מהמשפט הבא שהנאשם אמר בחקירתו **"הבן אדם הזה פיטר אותי מהעבודה, הוא הכניס לי מחשבות ונתן לי לחשוב הרבה... חשבתי, חשבתי יותר מדי והגעתי למטרה שאני צריך לרצוח את הבן אדם"**. העד השיב שניתן להבין או לחשווד שמתקיימת מחשבת שווא של שליטה שמאפיינת מחלה סכיזופרנית רדיפתית וגורמת להתנהגות מאוד מסוכנת. הבן אדם מאבד את העצמאות, מישוה שולט עליו מבחוץ, מכניסים לו מחשבות וזה יכול לגרום להתנהגות אלימה קשה. לדבריו, תכנון דקדקני אינו שולל מצב פסיכוטי. חולה סכיזופרני יכול לשמור על תפקודים אינטלקטואליים והוא יכול לתכנן פעילות סביב מחשבות שווא, לרבות פעולות מסוכנות. העד ציין שכאשר חולה במצב יחסית שמור מבחינה תפקודית ואינטלקטואלית, הוא יכול ורוצה להסתיר את התסמינים החולניים שלו על מנת להתחמק מאשפוז.

ב"כ הנאשם הציג לעד קטע מחקירתו של הנאשם זמן קצר לאחר שנעצר (ת/74 החל מדקה 41) וביקש ממנו להתייחס להתנהגות הנאשם. העד ציין, כי חיוך וצחוק בזמן חקירת ניסיון לרצח יכול להצביע על חוסר התאמה רגשית, חוסר יכולת לווסת את הרגשות, מה שיכול להצביע על ליקוי סכיזופרני. העד אישר שישנה אפשרות שזה נובע ממבוכה, אך אלה סימנים שכיחים של מחלת הסכיזופרניה.

העד ציין, כי בדק את הנאשם בכלא במשך כשעה, ארבעה חודשים לאחר האירוע. העד אישר שלא צפה בחקירותיו של הנאשם. לדבריו, הוא סבר שהבדיקה מספיק רלוונטית לכתיבת חוות הדעת והסיק, שמדובר באיש חולה בעל מחשבות שווא. העד אישר שככל הנראה הנאשם תכנן את ביצוע העבירה. העד נשאל על ידי בית המשפט מדוע הוא קושר את המעשה למחשבות שווא ולא למחשבה מציאותית בעניין פיטוריו והשיב, כי הנאשם אושפז בעבר עם מחשבות שווא רדיפתיות והנאשם היה ללא טיפול ולכן ניתן להסיק שמצבו החרף ושהוא בהכרח היה במצב פסיכוטי. יתרה מכך, שבועיים לאחר האירוע הנאשם נבדק על ידי ד"ר שרף והוא מצא שהוא במצב פסיכוטי, זה לא סביר שבזמן ביצוע העבירה הוא לא היה במצב פסיכוטי. העד אישר שכאשר הנאשם אמר שמנהל המפעל פיטר אותו בכוונה להרוס את חייו, הוא ראה בכך כחשיבה השלכתית, רדיפתית.

כשנאמר לעד שגם בחקירות וגם בבדיקתו בפני ד"ר שרף, הנאשם לא מציין שהמתלונן פיטר אותו בכוונה להרוס לו את החיים אלא מתאר באופן הגיוני, כי משעה שפוטר נהרס לו החיים ונהרסה לו הפרנסה, העד השיב שהנאשם התייחס לפיטורים כאל פגיעה מאוד קשה והתנהגותו בעקבות הפיטורים היתה חריגה ולא הגיונית. לדבריו, ידוע שישנם שלושה פרמטרים שיכולים להחמיר אלימות בקרב חולים סכיזופרניים - אלימות בעבר, הפסקת טיפול ופסיכוזה. העד ייחס את מעשיו של הנאשם לפסיכוזה.

העד אישר שגישה השלכתית אינה פסיכוזה אך היא יכולה להוות תסמין פסיכוטי. לדבריו, הוא התרשם שהנאשם אמר שמנהל המפעל פיטר אותו בכוונה על מנת להרוס את חייו ולכן מדובר במחשבת שווא.

העד התייחס לסיכומי המחלה של הנאשם משנת 2014. לדברי התובעת, בשנה זו הובא הנאשם מספר פעמים למחלקה בעקבות התנהגות אלימה, אך שחררו אותו היות ולא נמצאו סימנים פסיכויטיים. העד ציין, כי בתקופה זו הנאשם היה מטופל ולכן הוא לא נמצא במצב פסיכוטי אך בזמן ביצוע העבירה הנאשם לא היה מטופל, לפחות לפי

דבריו.

העד עומת עם הטענה, כי מעשיו של הנאשם ביום האירוע משקפים רצף פעולות שהגם שאינו נורמטיבי, הוא הגיוני. העד השיב שחולה סכיזופרני לא צריך לחיות במצב בלבולי והוא יכול לעשות דברים מתוחכמים מאוד, זה לא שולל את המחלה. הנאשם הבין שעשה עבירה אך הוא לא הבין את הפסול במעשהו, מבחינתו זה היה חייב להיעשות.

2. מעדותו של ד', אחיו של הנאשם, עולה, כי מחלת הנפש אובחנה אצל הנאשם כאשר הוא גויס לצבא. לדבריו, התפרצות המחלה באה לידי ביטוי בהתנהגות של אי שקט, חוסר שינה ודיבור לא הגיוני. העד ציין שהיה מלווה את הנאשם לבית החולים הפסיכיאטרי כאשר המחלה היתה מתפרצת והנאשם התנהג בחוסר שליטה. העד סיפר שפעם אחת בשנת 2013 הנאשם ביקש ממנו כסף, העד השיב שאין לו והנאשם הלך להביא סכין. העד סיפר שבזמן שהנאשם עבד הוא היה רגוע ושקט וכאשר פיטרו אותו הוא הפסיק לקחת את התרופות והמחלה התפרצה שוב כ-4-5 ימים לפני האירוע. זה בא לידי ביטוי בחוסר שקט ודיבור לא הגיוני. העד אישר שבמהלך התקופה שהנאשם עבד במפעל הוא לא דיבר על כך שמנהל המפעל נטפל אליו. לדבריו, הנאשם סיפר לו שהמנהל פיטר אותו מכיוון שהוא זרק עוף מוכן לפח.

3. 2/ תיק רפואי בנוגע למצבו הנפשי של הנאשם.

א. מבדיקתו במרכז לבריאות הנפש מיום 29.10.2012 עולה, כי הנאשם שיתף פעולה, היה נינוח, חייכן ונעים לשיחה, בתוכן יש מחשבות שווא של רדיפה "שמפחד שמסתכלים עליו ושרוצים לפגוע בו" אך בעצמה נמוכה וכזו שלדבריו אינה מפריעה לו.

הפסיכיאטרית ציינה, כי נראה שמדובר בתחילת הדרך של צעיר הסובל מסכיזופרניה. הנאשם השתחרר להמשך מעקב.

ב. בדיקה במרכז לבריאות הנפש מיום 28.02.2013 - הפסיכיאטר ציין, כי הנאשם מוכר ממצבים פסיכויים חריפים, היה באשפוז במחלקה סגורה עקב מצב פסיכוי קשה לפני שנה, לאחר מכן היה במסגרת יחידת יום וטופל עקב סכיזופרניה בזריקות של הלידול. חצי שנה אחרונה ללא טיפול או מעקב.

הובא למרכז על ידי אחיו, בשל החמרה במצבו. לא ישן בלילות, מחזיק סכין מטבח מתחת לכרית על מנת להגן על עצמו, מרגיש שרודפים אחריו, שכנים עושים רעש בכוונה וזוממים להרוג אותו, שומע אנשים מדברים אליו ממכוניות עוברות, אלים ותוקפני.

הפסיכיאטר ציין, כי בבדיקה נראה רפיון אסוציאטיבי, מחשבות שווא של רדיפה, יחס, גדלות, מביע חשד שמישהו ירצה לפגוע בו ויתקרב אליו והנאשם יהיה חייב לדקור אותו. הפסיכיאטר המליץ על אשפוז כפוי דחוף בשל סיכון פיזי מיידי.

ג. בדיקה במרכז לבריאות הנפש מיום 20.10.2013 - הפסיכיאטר ציין, כי חלה החמרה במצבו הנפשי של הנאשם, הוא אינו רגוע בבית, מתפרץ ברגזות ובתוקפנות מילולית כלפי בני משפחתו. התפרץ כלפי אחיו וזרק עליו שלט. מתחת למיטתו נמצא סכין. הסביר שאנשים רודפים אחריו ושומר את הסכין לצורך הגנתו.

בבדיקתו, שיתף פעולה, אפקט לאבילי, מרומם עם גוון חשדני לפעמים, לא יציב ולא תואם. לשאלה למה אושפז עונה

"מחלה התפרצה", מתקשה לפרט מה מפריע לו ולמה הגיע. בתוכן רמז למחשבות שווא של רדיפה "מכוניות רודפות אחריי", לא עונה לשאלות למה רודפות ולמה דווקא אחריי. שיפוט ותובנתו פגומים. הנאשם התאשפז בהסכמה לצורך טיפול עקב מצב פסיכטי.

ד. בדיקה במרכז לבריאות הנפש מיום 4.11.2013 - הובא למיון על ידי שוטרים לאחר שרב עם אחיו, תקף אותו ורץ למטבח לקחת סכין בגלל שהביט בו במבט מוזר. תוקפני כלפי הסביבה, מדבר בצורה גסה, לא משתף פעולה, דורש את שחרורו, צועק, מקלל, בתוכן החשיבה מביע מחשבות שווא של גדלות ומחשבות שווא של יחס, שיפוט ותובנתו חלקיים. מדווח על שמיעת קולות של אישה שמלווים אותו רוב הזמן.

נמצא במצב פסיכטי סוער, המלווה בהתנהגות מסוכנת וחסרת שיפוט, מהווה סכנה פיזית ומיידית לעצמו ולזולת, מתנגד לטיפול ולכן הומלץ על אשפוז כפוי דחוף.

ה. בדיקה במרכז לבריאות הנפש מיום 26.11.2013 - זרק על אחיו מזלג והוזעקה משטרה. הנאשם משוכנע שהמטרה של אחיו היא להרוג אותו והפתרון היחיד שהוא רואה זה להרוג מישהו בעצמו.

עיקר טענות ב"כ הצדדים

לטענת ב"כ הנאשם, הוא הצליח להרים את נטל ההוכחה, כי חל על הנאשם הסייג של אי שפיות ולכל הפחות מתקיים ספק סביר בקשר לכך. לדבריו, עברו של הנאשם כחולה סכיזופרניה כרוני הסובל ממחשבות שווא רדיפתיות, בדפוס חוזר ואשפוזו במחלקה סגורה מספר פעמים בעבר מהווים רקע לביצוע העבירה. הנאשם ראה במתלונן את מי שהרס את חייו וסבר כי הוא חייב להרוג אותו, חרף העובדה שהוא עבד במפעל חודש בלבד ולדברי המתלונן, הנאשם קיבל את פיטוריו ללא כעס. ב"כ הנאשם ציין, כי ישנו חוסר הלימה בין המציאות ובין תפיסתה על ידי הנאשם לאחר התפרצות המחלה ויש בכך כדי להוות ראיה למחשבת שווא רדיפתית כלפיו.

מנגד טענה ב"כ המאשימה, כי הסייג אינו חל בעניינו של הנאשם. לדבריה, הנאשם היה מודע למעשיו, הוא סיפר באופן סדור ורציף את שרשרת פעולותיו. התנהלותו הייתה מאורגנת, מחושבת ובעלת רצף קונקרטי והגיוני, אשר נעשה מתוך מניע ברור. הגם שפעולותיו של הנאשם אינן נורמטיביות, הן רציונאליות, הגיוניות ותואמות את הסיטואציה אליה נקלע הנאשם.

לדברי ב"כ המאשימה, פיטוריו של אדם ואבדן מקור פרנסה, הינו אירוע מטלטל בחייו של אדם. השונות במעשיו של הנאשם מול בני אדם אחרים אינה שונות שמקורה במחלת נפש המיוחדת לנאשם ולא לאחר, אלא מקורה במוסר ובנורמה. מדובר בנאשם שבעברו אירועי אלימות שונים בגינם לוהה על ידי שוטרים לבדיקות במיון. התרחיש לפיו נאשם מעין זה, יתקוף באופן כה חמור את המתלונן אשר פיטר אותו מעבודתו ופגע בפרנסתו, אינו תרחיש מופרך ובטח שאינו כתוצאה של מחשבת שווא. מסקנה זו מתבקשת גם לאור מנסתו של הנאשם לאחר מעשה, התנגדותו למעצר, ההבנה שהמתלונן לא מת ממעשיו ביום האירוע, ולאחר מכן, ההבנה המשפטית כי טוב שלא מת, אחרת היה מואשם ברצח. גם בקשתו להתייעץ עם עו"ד בחקירותיו הראשונות מעידות על מחשבה הגיונית ותואמת את הסיטואציה בה היה שרוי. עוד ציינה ב"כ המאשימה, כי גם הימנעותו של הנאשם מלהעיד מחזקת ואף מסייעת לראיות התביעה נגדו.

דין

אין מחלוקת בין הצדדים, שהנאשם ביצע את המעשים המיוחסים לו בכתב האישום. כמו כן, אין חולק כי ברקע של הנאשם ובעברו מחלת סכיזופרניה רדיפתית או סכיזואפקטיבית.

גזרת המחלוקת בתיק זה נוגעת לשאלת מצבו הנפשי של הנאשם בעת ביצוע העבירה ולשאלה האם יש בו כדי לפטור את הנאשם מאחריות פלילית. דהיינו, האם סייג אי שפיות הדעת, הקבוע בסעיף 34 לחוק העונשין, חל בעניינו של הנאשם.

סייג אי שפיות הדעת - המסגרת הנורמטיבית

סעיף 34 לחוק העונשין מסייג את האחריות הפלילית של מבצע עבירה, וקובע כי:

"לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שעשה אם, בשעת המעשה, בשל מחלה שפגעה ברוחו או בשל ליקוי בכושרו השכלי, היה חסר יכולת של ממש -

(1) להבין את אשר הוא עושה או את הפסול שבמעשהו; או

(2) להימנע מעשיית המעשה"

סעיף 34 לחוק קובע כי חזקה על מעשה שנעשה בתנאים שאין בהם סייג לאחריות, ובכלל זה סייג אי-שפיות הדעת הקבוע בסעיף 34 לחוק.

בהתאם לסעיף 34 חסיו יחול בהתקיים שלוש דרישות מצטברות:

א. קיומה של מחלה נפשית או ליקוי בכושר השכלי.

ב. חוסר יכולת של ממש להבין את הפסול שבמעשה או להימנע ממנו.

ג. קשר סיבתי - קשר בין המחלה לבין חוסר היכולת כאמור לעיל (רע"פ 6382/11 נאסף קאדריה נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] פסקה לג (09.06.2013)).

התנאים להחלתו של סייג אי שפיות הדעת קשורים זה בזה, כך שצריך להתקיים קשר בין התנאי הראשון - קיומה של מחלת נפש לתנאי השני - יכולתו של אדם להבין או להימנע מן המעשה, באופן שיכולתו של האדם להבין את טיב המעשה או להימנע ממנו תישלל בשל מחלת נפש. מחלת נפש, כשלעצמה, היא רק תנאי הכרחי אך לא מספיק כדי לבסס את סייג אי השפיות (ע"פ 7761/95 וא'ל אבו-חמאד נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(3) 245 (1997)), ויש להראות כי בעת ביצוע המעשים הנאשם היה חסר יכולת של ממש להבין את הפסול שבמעשה או להימנע ממנו (ע"פ 7010/09 אבשלומוב נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (5.7.2010)). במקרה כזה העילה לפטור מאחריות פלילית איננה היותו של מבצע המעשה חולה במחלת נפש, אלא אי-יכולתו של החולה לגבש בעטייה של מחלה מחשבה פלילית.

באשר למטרתו של הסייג נקבע, כי:

"תכלית הסייג שבסעיף 34 לחוק היא מניעת מצב שבו יענש אדם שעשה את מעשיו בלא שהבין את משמעותם, או מבלי שהיתה לו יכולת בחירה לגביהם. העילה לפטור מאחריות פלילית איננה היותו של מבצע המעשה חולה במחלת נפש, אלא אי יכולתו של החולה, בעטיה של מחלתו, לגבש מחשבה פלילית, ובאין מחשבה פלילית אין מתמלאים יסודות העבירה. וכה הם דברי פרופ' ש"ז פלר: 'אין זה משנה, מה הדיאגנוזה של סיבת השיבוש, לבד שהיא טמונה במערכת השכלית של חיי הנפש של האדם; חשובים הם הסימפטומים של ניתוק כליל מכללי מציאות הטבע או החברה, בה נתון האדם ושבה מעוגן מעשהו... אין כל נפקות להבחנות בין המחלות הנפשיות לבין עצמן, לפי שמותיהן או סוגיהן השונים. המכריעה היא התסמונת ולא האיבחון - כלומר אם אכן נעדר האדם כושר הבנה של משמעות מעשהו, הפיזית או החברתית.' " [(ע"פ 10193/07 הרוש נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] פסקאות כד-כה לפסק דינו של השופט רובינשטיין (18.4.2012)].

הנטל המוטל על הטוען לקיומו של סייג לאחריות הינו לעורר ספק סביר בקיומו: "התעורר ספק סביר שמא קיים סייג לאחריות פלילית והספק לא הוסר, יחול הסייג" (סעיף 34כב(ב) לחוק). עם זאת אין די בספק בעלמא: "משעורר הנאשם את שאלת תחולתו של הסייג, וטוען לו, שוב לא תחול החזקה שבסעיף 34ה' בדבר העדר קיומו של סייג לאחריות. במקרה כזה הועלתה אל שולחן הדיונים שאלת תחולתו של הכלל, ומשכך, על התביעה להוכיח שהסייג אינו חל, כשם שעליה להוכיח את קיומם של האלמנטים של העבירה, וזאת מעבר לספק סביר. מסקנת הדברים היא, שאם בסופו של הדיון נותר ספק סביר בדבר תחולתו של הסייג, דהיינו לא הוכח מעבר לכל ספק סביר שהסייג אינו חל, ספק כזה פועל לטובת הנאשם והתוצאה היא שבית המשפט יצא מתוך הנחה שהסייג חל". [(ע"פ 8220/02 יריב ברוכים נ' מ"י [פורסם בנבו] (17.6.04) (להלן: "עניין ברוכים")].

1. האם הנאשם סבל ממחלת נפש במועד ביצוע העבירה?

ההלכה היא שכאשר בוחן בית המשפט את צפונות ליבו ונפשו של נאשם הטוען לקיומו של סייג אי שפיות הדעת, יעשה זאת על פי מכלול הראיות המובאות בפניו - נסיבות ביצוע העבירה, התנהגות הנאשם, חוות הדעת ויתר התייעוד הרפואי המונחים בפניו -

"בבואו ליישם את הדין ולהכריע אם מתקיים הסייג לאחריות בגין אי שפיות הדעת, על בית המשפט להכריע בשאלה על פי הראיות המובאות בפניו. שאלות כמו, האם הנאשם הינו חולה נפש אם לאו, ומהי מידת השפעתה של מחלת הנפש על התנהגותו בנסיבות המקרה, הן שאלות שהתשובה להן מבוססת בדרך כלל על עובדות ועל חוות דעת של מומחים בתחום הפסיכיאטריה. חוות הדעת מסייעות לבית המשפט לנווט את דרכו בניסיון לקבוע עמדה בשאלות שנזכרו לעיל. תנאי לכך שניתן יהיה להתבסס על חוות הדעת, הוא שהתשתית העובדתית עליה הן מבוססות תהיה מהימנה. נכונותה של תשתית זו עומדת, כמובן, לבחינתו של בית המשפט. חוות הדעת הן, על כן, כלי רב עזר לבית המשפט, ובענייני רפואה סבוכים חשיבותן רבה ביותר בכך שהן מסייעות לבית המשפט להגיע לתוצאה הנכונה. בית המשפט אינו כבול, כמובן, בחוות דעת זו או אחרת. האחריות להגיע לחקר האמת היא על בית המשפט, ועליו לברור מתוך חוות הדעת, על רקע העובדות עליהן יוכל לסמוך, את התוצאה הראויה בשאלות הרפואיות-משפטיות המועלות בפניו" (עניין ברוכים הנ"ל - שם פסקה 7 לחוות דעתו של השופט אור). [ראו גם: רע"פ 6382/11 נאיף קאדריה נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (09.06.2013); ע"פ 6385/11 עדי בניטה נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (03.12.2012) (להלן: "עניין בניטה"). (ההדגשה שלי - נ.ז.).

אין חולק, כי ישנה חשיבות למועד הבדיקה לצורך הערכת מצבו הנפשי של הנאשם בזמן האירוע, וככל שהבדיקה מתבצעת בסמוך למעשה יש בה כדי ללמד יותר על מצבו הנפשי של הנאשם בעת ביצוע המעשה וככל שאנו מתרחקים ממועד ביצוע המעשה, יתכן שמשקלה של הבדיקה פוחת.

הגורם המקצועי הראשון שבדק את הנאשם, עוד ביום ביצוע העבירה, הוא ד"ר נטליה קודקייב, שהיתה רופאה תורנית במיון במרכז לבריאות הנפש ובדקה את הנאשם.

מדו"ח סיכום הביקור במיון שכתבה ד"ר קודקייב עולה, כי הגם שהיא היתה ערה לרקע הנפשי של הנאשם, היא הגיעה למסקנה, לאחר שערכה לו בדיקה, כי הוא נעדר סימנים פסיכויים פעילים, נעדר סימנים אפקטיביים, בעל התמצאות תקינה בכל המובנים, ללא הפרעות בהליך חשיבתו, לא מביע מחשבות שווא, שולל הפרעות בתפיסה ולא נראה הזייתי לפי התנהגותו. כמו כן, ציינה ד"ר קודקייב, כי הנאשם **"מספר, כי נכנס ללחץ עקב הפיטורים, היה עצבני והחליט לנקום במנהל, מוסיף כי תכנן מספר ימים את המעשה ואף קנה סכין יפנית כדי לפגוע בו"**.

הגם שהועלו טענות שונות בנוגע למקצועיות חוות הדעת של ד"ר קודקייב לאור העובדה שעבדה כמתמחה בפסיכיאטריה בזמן הרלוונטי ושלא מדובר בבדיקה מעמיקה לשם חוות דעת משפטית אלא בבדיקה שנעשתה במיון, מצאתי את חוות דעתה מקצועית, מהימנה ומספקת ואין כל יסוד להניח, כי נעשתה בצורה לא מקצועית.

יתרה מכך, גם במישור המהימנות האישית, ד"ר קודקייב הותירה רושם חיובי כאשר העידה בפנינו ואני נותן אמון בדבריה. בעדותה בבית המשפט, נצמדה ד"ר קודקייב לחוות הדעת שכתבה, היא ציינה שתיארה בה את המצב בו היה הנאשם באותו זמן, כפי שעלה מבדיקתה שנמשכה כחצי שעה. לדבריה, אם היתה מזהה שהנאשם הוא דיסמולטיבי, היתה מציינת זאת.

הפסיכיאטר המחוזי, ד"ר שרף, ציין בחוות דעתו, כי לאור העובדה שבועיים לאחר ביצוע העבירה, בבדיקתו, הנאשם נמצא במצב פסיכוי, יש להניח, היות והספק הסביר פועל לטובת הנאשם, כי הנאשם לא שיתף פעולה באופן מלא במיון ולא חשף את מחשבותיו בשל החשש מאשפוז, או שהבדיקה הקצרה יחסית במיון לא אפשרה אמון ושיתוף.

ד"ר שרף הניח מחמת הספק, שהנאשם היה פסיכוי ביום האירוע ובבדיקה של ד"ר קודקייב. ההכרעות בדבר קיומו של ספק סביר הן מתפקידו של בית המשפט וכך גם כשמדובר שאלה רפואית משפטית. לא אחת נקבע על ידי בית המשפט העליון, כי:

"אין חולק כי על בית-המשפט לתת לחוות דעת מומחים, ובכללן חוות-דעת מומחים בתחום הרפואי, משקל ראוי. חוות-דעת כאלה הן ראיות המשמשות כלי עזר בעל חשיבות רבה בהתחקות אחר האמת, בפסיקת הדין ובעשיית צדק. עם זאת לעולם נתונה מלאכת השיפוט וההכרעה השיפוטית בידי בית-המשפט ולא בידי המומחים. בית-המשפט הוא הפוסק האחרון הן בשאלות עובדתיות והן בשאלות הרפואיות-משפטיות שעומדות בפניו להכרעה. הוא עושה כן לפי חומר הראיות שבא לפניו, כשחוות-הדעת המוגשות לו הן חלק ממנו. בפני בית-המשפט עומד מכלול של חומר ראיות שבדרך-כלל אינו עומד בפני המומחים. אלה קובעים את מסקנותיהם על בסיס צר יותר ומוגבל לתחום מומחיותם - בענייננו, התחום הרפואי. אין להמעיט בערכו של חומר ראיתי זה, אלא שבבוא בית-המשפט להכריע בדין אין זה החומר היחיד העומד בפניו, ואין זוהי הראיה של המומחים היחידה שעל בית-המשפט לתת דעתו עליה. בית-המשפט רואה ושומע עדים, וביניהם העדים

המומחים, מתרשם מעדויותיהם באופן בלתי אמצעי ומצליב אותן זו עם זו ועם ראיות אחרות, ישירות ונסיבתיות. תוכן כל עדות נשקל במסגרת כלל הנתונים ההוכחתיים שלפני בית-המשפט... מתפקידו של בית-המשפט להעריך את משקל העדויות הבאות לפניו... במובן זה, משקיף בית-המשפט על עדות המומחה ממבט-על, וביכולתו לקבוע כיצד משתלבת היא בפסיפס שיוצר החומר הראייתי בכללותו. כפי שנקבע לא אחת על-ידי בית-משפט זה, חוות-דעת רפואיות, כמו כל חוות-דעת של מומחה, אינה אלא ראיה במסגרת כלל הראיות המובאות בפני בית-המשפט" (ראו לעניין זה 10669/05 אברהם מטטוב נ' היועץ המשפטי לממשלה").

ד"ר שרף בדק את הנאשם שבועיים לאחר האירוע והגם שהנאשם נמצא במצב פסיכוטי בזמן הבדיקה, אין בכך כדי לשלול את חוות הדעת של ד"ר קודקייב שבדקה את הנאשם בזמן אמת.

כאשר ישנו ממצא מקצועי של ד"ר קודקייב ביום האירוע, בדרך כלל, אין עוד מקום, בנסיבות הענין, לשער בדיעבד מה היה מצבו של הנאשם באותה העת. יתרה מכך, אף ד"ר שרף ציין בעדותו בבית המשפט, כי הוא בטוח במאה אחוז שבזמן בדיקתה של ד"ר קודקייב הנאשם לא היה פסיכוטי ברמה שבה היה בבדיקתו, מכיוון שקשה לו להאמין שרופא במיין היה מפספס את זה. יתרה מכך, הסברו של ד"ר שרף לפיו כדי לא להתאשפז היה הנאשם דיסמולטיבי בעת הבדיקה במיין ולכן ד"ר קודקייב אולי לא הבחינה שהנאשם פסיכוטי - אינו סביר:

א. אני מאמין לד"ר קודקייב שלו היה הנאשם דיסמולטיבי - היתה מבחינה בכך ובמיוחד כך כשהייתה ערה לעברו הרפואי/ נפשי.

ב. הנאשם היה עצור בעת הבדיקה במיין. לא עמדה בפניו האלטרנטיבה להשתחרר לביתו או להיות מאושפז בבית החולים הפסיכיאטרי. הנאשם הבין היטב שמצפים לו מעצר ארוך ומאסר, ובנסיבות אלה אשפוז עדיף על מעצר או מאסר. לכן בעת בדיקתו ע"י ד"ר קודקייב, לא היתה לנאשם, במקרה זה, סיבה להיות דיסמולטיבי.

ג. כפי שציין ד"ר שרף, נראה שההחמרה במצבו של הנאשם בין בדיקתו ע"י ד"ר קודקייב לבדיקתו ע"י ד"ר שרף נבעה מהעובדה שהיה עצור.

גם נסיבות ביצוע העבירה והתנהגות הנאשם מצביעות על כך שהנאשם לא היה במצב פסיכוטי בעת ביצוע העבירה, בחקירה ובבדיקתה של ד"ר קודקייב.

גם התנהגות, שנראית לנו, מוזרה ולא נורמטיבית אינה מובילה לכשעצמה בהכרח למסקנה בדבר מצב פסיכוטי (כפי שמוכן היה להניח מחמת הספק ד"ר שרף) ובוודאי שלא למסקנה כי מדובר במצב פסיכוטי חריף. הנאשם נחקר במשטרה כשעתיים לאחר האירוע (5/ת ודיסק 5/ת - קובץ קול בלבד). מחקירתו עולה, כי הוא השיב לשאלות החוקר בצורה סדורה, קונקרטית ותואמת את נקודת המוצא והעילה - נקמה, בגינה החליט לבצע את המעשים המיוחסים לו. תחילה נשאל הנאשם "מה קרה?" והשיב "הבן אדם הזה פיטר אותי מהעבודה אה... ואני בן אדם שאין לי פרנסה אין לי איך להשתכר מהחיים, אין לי פרנסה, אין לי כלום" (עמ' 2 ש' 27-28). בהמשך אמר "הבן אדם הזה פיטר אותי מהעבודה והוא הכניס לי מחשבות, זה נתן לי לחשוב הרבה, זה נתן לי הרבה מאוד לחשוב. חשבתי יותר מידי... ו... הגעתי למטרה שאני צריך לרצוח את הבן אדם".

הנאשם הסביר לחוקר באופן מפורט כיצד התכוון לביצוע העבירה. הנאשם לא פסח על שום פרט ונימק מה עמד

מאחורי כל החלטה שקיבל בדרך לביצוע העבירה - מדוע הגיע כל כך מוקדם למפעל, מדוע לבש בגדי עבודה, מדוע שפך מים על שעון הנוכחות, מדוע הסליק את הסכין בשרוולו, מדוע בחר לדקור את המתלונן דווקא בצוואר ומדוע בחר להימלט לכיוון השטחים.

גם ביתר חקירותיו במשטרה השיב הנאשם באופן ענייני ומותאם לשאלות החוקרים.

כמו כן, בניגוד למחשבות השווא הארוטומניות והמגלומניות והתיאורים המפורטים שהשמיע הנאשם בבדיקותיו על ידי ד"ר שרף וד"ר פוקס ושביגנים קבעו, כי הנאשם היה פסיכוטי גם בעת ביצוע העבירה (ד"ר שרף מחמת הספק), בחקירותיו במשטרה (וגם בבדיקתו במיון) לא נמצא ביטוי לכך, למעט משפט אחד שאמר בחקירתו במשטרה מיום 28.12.2014 (יום האירוע) בשעה 14:19 "אני בן אדם שלא עובד, שאין לו כסף, חולה סכיזופרניה ומאוהב לא משנה".

ד"ר שרף התייחס למשפט זה ואמר שהוא תומך באפשרות "כי ביום האירוע הנ"ל (הנאשם) היה שרוי במצב מאני פסיכוטי שהתבטא במחשבות שווא ארוטומניות - הוא מאוהב בבחורה (שכלל אינה מכירה אותו) והיא בו ומחשבות של גדלות לגבי חוכמתו ורעיון עסקי מבריק".

בנוסף לכך שאני מעדיף את חוות דעתה של ד"ר קודקייב, אין זה נכון, על סמך המשפט הנ"ל להגיע למסקנה הנ"ל של ד"ר שרף ובוודאי שאין מקום למסקנת ד"ר פוקס, גם לא מחמת הספק:

1. התיאורים שהופיעו בחוות הדעת של ד"ר שרף וד"ר פוקס כלל לא נאמרו מפיו של הנאשם במעמד חקירותיו במשטרה.
2. גם בבדיקתו של הנאשם במיון דברים אלה לא נאמרו.
3. יתרה מכך, גם בחקירתו וגם אצל ד"ר קודקייב הנאשם מבהיר, כי המניע למעשיו הוא נקמה על הפיטורין ולא מבטא כל מחשבות שווא, לא כלפי המתלונן ולא בכלל.
4. מהתנהלותו בזירת העבירה וגם בחקירתו, עולה בברור, שהוא מבחין בין טוב לרע, מבין את הפסול שבמעשה ואין סימן של ממש לכך שנעדר יכולת להימנע ממנו. רק לשם הדגמה: כך למשל ניסה להשמיד ראיות כדי לא להיתפס, כך ניסה לברוח מזירת העבירה, וגם בחקירתו הגם שהסביר כי רצה לרצוח אמר שטוב שהמתלונן לא מת - בשל התוצאות לכך לגביו, משמע הבין היטב את תוצאות מעשיו.
5. כאמור, בניגוד לד"ר קודקייב שראתה את הנאשם ביום האירוע, ד"ר שרף ראה אותו רק אחרי שבועיים וד"ר פוקס ראה אותו רק אחרי כארבעה חודשים. ד"ר שרף וגם ד"ר פוקס לא צפו בתעודה ויזואלי של חקירת הנאשם.

בניגוד למומחים, **צפיתי** בתיעוד חקירתו של הנאשם ביום 28/12/14 ת/1א7 ות/2א7 והתרשמתי שגם אם יש מוזרויות בהתנהלות הנאשם - לא מדובר במצב פסיכוטי ובוודאי שלא במצב פסיכוטי חריף. הנאשם יושב בחקירתו כשהוא אזוק, עונה באופן סביר ותואם לשאלות, כשאני מבין שאלה - מבקש הבהרה לאחריה הוא עונה כנדרש. הנאשם רגוע, לבוש מסודר ושותה קפה בעת מתן התשובות. התרשמתי היא שהתנהלותו בחקירה תואמת, בעיקרון, את הסיטואציה. על פי התרשמתי, בוודאי שלא מדובר באדם בעת התקף פסיכוטי ובוודאי לא בהתקף פסיכוטי חריף.

6. המשפט הנ"ל לכשעצמו, אפילו אם היה נאמר לחוקרים או לד"ר קודקייב- לא מצביע על פסיכוזה חריפה בעת המעשה או החקירה או במיון.

7. הנאשם נמנע מלהעיד להגנתו, לרבות על המשפט הנ"ל שנאמר בפני ד"ר שרף, ודברים שאמר מחוץ לכותלי ביהמ"ש ועשויים לשמש את הגנתו - בעיקרון, יש ספק בנוגע לקבילותם- ראה דיון להלן בנושא זה.

באשר לתיאור השוטרים, כי כאשר תפסו את הנאשם הוא היה "באטרף" ו "כאחוז דיבוק", אציין, כי אין מדובר באבחנה קלינית אלא בביטויים השגורים בפי הציבור. לאחר שהנאשם ניסה לרצוח את מנהל המפעל על ידי שיסוף גרונו ונתפס לבסוף על ידי השוטרים, ובמיוחד כשמדובר בנאשם בו אנו עסקים שהוא בעל אישיות סוערת עם גוונים אלימים ואנטי סוציאליים כעולה ממכלול חוות הדעת והתיעוד הרפואי, הגיוני שהוא יתנהג באופן שיוגדר על ידי השוטרים בצורה זו.

כך, ד"ר שרף אף ציין בעדותו בבית המשפט, כי מצופה מאדם כמו הנאשם, בנסיבות ביצוע העבירה, כי יהיה בעוררות רגשית מאוד קיצונית שהשוטרים יפרשו כ"אמוק" או "אטרף".

תוצאת האמור היא, שהן לאור הממצא הברור של ד"ר קודקייב אשר עדותה הייתה מבוססת, מקצועית ועניינית והן לאור מכלול הראיות כפי שפורטו לעיל, יש מקום לקבוע כי הנאשם לא היה פסיכוטי בעת ביצוע העבירה.

2. הגם שקבעתי שהנאשם לא היה פסיכוטי בעת ביצוע העבירה, לא אעשה מלאכתי קלה ומחמת הזירות ולמעלה מהנדרש, אדון גם בשאלה האם ישנו קשר סיבתי בין מצבו הנפשי של הנאשם- היותו חולה/ במצב פסיכוטי ביום ביצוע העבירה (כפי שמוכן להניח ד"ר שרף מחמת הספק) ובין ביצוע העבירה?

גם אם אקבל את הטענה, שמתקיים ספק סביר באשר למצבו הנפשי של הנאשם במועד ביצוע העבירה, יש לזכור, כי מחלת נפש, כשלעצמה, היא רק תנאי הכרחי אך לא מספיק כדי לבסס את סייג אי השפיות ויש להראות כי כתוצאה ממחלת הנפש, הנאשם היה חסר יכולת של ממש להבין את הפסול שבמעשה או להימנע ממנו בעת ביצוע המעשים, כפי שנקבע בע"פ 7492/07 חג'ג נ' מדינת ישראל:

"חולה נפש אחראי למעשיו ככל האדם. לא סגי במחלת נפש כדי לפטור מאחריות פלילית, גם אם העבירה נעשתה כתוצאה ממחלת נפש. מחלת הנפש, כשלעצמה, היא רק תנאי הכרחי אך לא מספיק כדי לבסס את סייג אי השפיות - ע"פ 7761/95 וא"ל אבו-חמאד נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(3) 245 (1997). מחלת הנפש היא המצע עליה נזרע וממנה מתפתח המצב הפסיכוטי, שמביא את הנאשם למצב בו הוא נעדר יכולת של ממש להבין את שעשה או להימנע מהמעשה שעשה. כך לדוגמה, חולה סכיזופרניה הוא חולה נפש במובן הרפואי, אך לא כל חולה סכיזופרניה מגיע למצב פסיכוטי של העדר יכולת של ממש להבין או להימנע. המדובר אפוא בשני תנאים מצטברים".

הפסיכיאטר המחוזי, ד"ר שרף, והמומחה מטעם ההגנה, ד"ר פוקס, נחלקו גם באשר לסוגיית הקשר הסיבתי בין מחלת

הנפש ממנה סבל הנאשם ובין ביצוע העבירה.

בבחינת מבחן הקשר הסיבתי על בית המשפט להשתכנע, כי מחלת הנפש מנעה מהנאשם באופן מסיבי ועמוק גם אם לא טוטאלי, להבין את מעשהו או את הפסול בו או להימנע הימנו. (ראו לעניין זה ע"פ 2965/06 ראדא אבו חאמד נ' מדינת ישראל ([פורסם בנבו], 19.9.07); ע"פ 7924/07 פלוני נ' מדינת ישראל ([פורסם בנבו], 5.5.08))

ראוי לבחון את חוות דעתם של המומחים עפ"י הפרמטרים שנקבעו בע"פ 1839/92, 1532 עאטף

אשקר נ' מדינת ישראל 1, 3 ((04.09.1994):

"בבואו להכריע בין מומחים, אין בית המשפט שם עצמו "מומחה-מכריע" ביניהם, ומטבע הדברים שאין הוא מפעיל לעניין זה שיקול דעת מקצועי; אלא - גם בהקשר זה פועל בית המשפט כערכאה שיפוטית, ומפעיל לצרכי ההכרעה בין המומחים שיקול דעת שיפוטי, על בסיס הידע המשפטי, ניסיון החיים השיפוטי והשכל הישר, בהם הוא עושה שימוש כאשר הוא מתבקש להכריע בין גרסאות סותרות.

ככלל, עדותו של מומחה נבחנת על ידי בית המשפט בשני מישורים: מישור המהימנות האישית - במסגרתו נבחנת מהימנותו של המומחה ככל עד אחר; ומישור האמינות המקצועית - במסגרתו נבחנים רמתו המקצועית של המומחה, וטיב ואופי הבדיקה או הבירור האחר שערך ואשר מכוחם הגיע למסקנותיו".

כאמור, דעתי היא שהנאשם לא היה פסיכוטי בעת ביצוע העבירה. לצורך הדיון כאן ובהנחה מחמת הספק (אותה איני מקבל) שהנאשם היה פסיכוטי במועד זה ולא רק בעת בדיקתו של ד"ר שרף, הרי בכל הנוגע לשאלת הקשר בין המצב הפסיכוטי הנטען, למעשים בהם הנאשם הואשם - אני מקבל את חוות דעתו של ד"ר שרף, דוחה את חוות דעתו של ד"ר פוקס, וקובע כי הנאשם הבין את המעשה שעשה ואת הפסול בו והיה יכול להימנע מעשיית המעשה. יתרה מכך, אני קובע כי גם אם מחמת הספק מניחים שהנאשם היה במצב פסיכוטי, המדובר במצב לא חריף כאשר המחשבות הקשורות לפסיכוזה נגעו לנושא מסוים, שאין כל קשר בין לבין המעשה שהנאשם מואשם בו.

חוות דעתו של ד"ר שרף שאין קשר בין הפסיכוזה הלא חריפה למעשי הנאשם, הינה מקצועית והיא מתיישבת עם שאר הראיות בתיק, עם דברי הנאשם ועם הלך רוחו, כפי שעולה גם מאמרותיו במשטרה.

א. מקצועיות חוות הדעת

1. מועד בדיקת הנאשם - חוות דעתו של ד"ר שרף מבוססת על שתי בדיקות פסיכיאטריות שנערכו כשבועיים לאחר מועד ביצוע העבירה (ביום 11.01.2015 וביום 14.01.2015), על תיעוד רפואי ביחס לתקופות קודמות הקיים בתיקו הרפואי של הנאשם, ועל חומר משפטי בעניינו של הנאשם, לרבות הודעתו במשטרה.

בניגוד לד"ר שרף, ד"ר פוקס בדק את הנאשם בתא המעצר כארבעה חודשים לאחר מועד ביצוע העבירה ואף לא צפה בחקירות הנאשם במשטרה.

מן המפורסמות הוא כי להערכות "בזמן אמת" יתרון על פני אלו המאוחרות להן בהרבה (ע"פ 5253/07 ארשיד נ' מדינת ישראל, בפסקה 6 לפסק דינה של השופטת חיות ([פורסם בנבו], 22.12.2008)).

2. בנוגע לכך שבבדיקה בפניו ראה ד"ר שרף שהנאשם פסיכוטי שעה שבבדיקה בפניה (שבועיים לפני כן), ד"ר קבעה שאין לנאשם פסיכוזה, הסביר הפסיכיאטר המחוזי, ד"ר שרף, שתתכן החמרה במצבו הנפשי של הנאשם בשבועיים שעברו מאז הבדיקה, כתוצאה מ"סטריס במעצר". האמור לעיל מקבל משנה תוקף לאור העובדה שעד לבדיקה ע"י ד"ר פוקס היה הנאשם במעצר למעלה מארבעה חודשים.

3. חוות דעתו של ד"ר שרף מבוססת על דבריו המפורשים של הנאשם בפניו כשבועיים לאחר האירוע. מנגד, חוות דעתו של ד"ר פוקס, שפגש בנאשם רק ביום 27/4/15 - ארבעה חודשים אחרי האירוע, מבוססת בעיקר על מסמכים מאשפוזים קודמים של הנאשם, בהם גילה, מחשבות שווא כלפי אנשים אחרים.

הנאשם ציין בפני ד"ר שרף, כי רצה לרצוח את מנהל המפעל בשל העובדה שהוא פיטר אותו. לדבריו, הוא פיטר אותו מכיוון שעשה שתי טעויות בעבודה. **הנאשם שלל את האפשרות שלבוס או לאדם אחר במפעל היה משהו נגדו והוסיף שלמעט הפיטורים, מנהל המפעל לא פגע בו בדרכים אחרות.** יתרה מכך, הנאשם הבחין בינו ובין עובדים אחרים שגם עשו טעויות אך לא פוטרו, מכיוון שהם וותיקים יותר. הנאשם נימק בעצמו מדוע התייחס לפיטורים בצורה כל כך קשה. לדבריו, מספר ימים לפני האירוע הוא ניסה למצוא עבודה אך לא הצליח. במהלך השנים הוא עבד בעבודות מזדמנות מכיוון שלא הצליח למצוא עבודה בשל העובדה שאין לו תעודת בגרות, הוא לא שרת בצבא וישב בכלא. בסוף השבוע לפני האירוע, הוא ניסה לחפש עבודה ללא הצלחה, הוא חש כעס גדול על מנהל המפעל מכיוון שהוא פגע בו כל כך והרגיש שהוא חייב לפגוע בו וכך תכנן את אופן ביצוע העבירה, שלב אחר שלב. הנאשם פעל מתוך מניע ברור, הוא לא ביטא כל מחשבת שווא כלפי המתלונן. להיפך, הוא הביע קשר ישיר בין הפיטורין ובין ביצוע העבירה, כאשר הוא בעצמו מסביר מדוע התייחס לפיטורים באופן ש"מצדיק" לדעתו את ביצוע העבירה.

מכאן שהנאשם ביטא חשיבה קונקרטית והגיונית בפני ד"ר שרף ביחס לסיבה ולמניע שלו לבצע את המעשים, סיפק הסבר ברור מבחינתו ובנסיבות כפי שהוא חווה אותן, מדוע חש שהוא חייב לפגוע במעביד וחשף תכנון מדוקדק של המעשה. מכאן שהנאשם לא הביע בפני ד"ר שרף כל תוכן פסיכוטי או מחשבות שווא בנוגע למעשה נשוא כתב האישום. ויודגש, מחשבות השווא המסוימות שביטא בפני ד"ר שרף היו בעניינים אחרים לגמרי- כמו המחשבה שיש בחורה שמאוהבת בו וכי הוא מקבל רמזים ביחס לכך.

מנגד, ד"ר פוקס ציין בחוות דעתו **"במהלך המחלה, באשפוזים החוזרים, תוארו מחשבות שווא של יחס ורדיפה. לא ניתן לשלול שגם בעת ביצוע המעשים המיוחסים לו בכתב האישום, גילה הנבדק מחשבות רדיפתיות כלפי המתלונן ברמה של מחשבות שווא. בבדיקות הפסיכיאטריות האחרונות של ד"ר שרף רוני ובבדיקתי, הנבדק גילה מחשבות שווא של גדלות, מחשבות שווא ארוטומניות שמאפשר אבחנה של מחלה סכיזואפקטיבית"**.

גם בחקירתו בבית המשפט ייחס ד"ר פוקס לנאשם מחשבות שווא בעקבות אשפוזים קודמים בהם הופיעו מחשבות שווא. כשנשאל על ידי בית המשפט מדוע הוא קושר את המעשה למחשבות שווא ולא למחשבה מציאותית הקשורה לפיטורין, ד"ר פוקס השיב **"...שש פעמים לאשפוזים חוזרים היו השלכות פסיכוטיות עם מחשבות שווא רדיפתיות. הנאשם היה ללא טיפול, לא יכול להיות שבן אדם ללא טיפול, לא מחריף... אני מניח שהיה בהכרח מצב פסיכוטי"**. בהמשך, כאשר נשאל באופן ספציפי ביחס ל"מחשבות השווא" שגילה הנאשם ביחס למתלונן השיב **"אני התרשמתי במקרה הזה, כי כשהנאשם אומר, כי המתלונן פיטר אותו בכוונה להרוס לו את החיים, זו מחשבת שווא. שאלתי אותו אולי יש פיטורין, אולי יש סיבה והוא השיב שלא, שהמעביד עשה את זה בכוונה, כדי להרוס**

לו את החיים (פרוטוקול מיום 29.12.2015 עמ' 25 ש' 13-15) ד"ר פוקס הדגיש בחקירתו, כי הנאשם אמר שהמתלון פיטר אותו, באופן מכוון, על מנת להרוס לו את החיים (עמ' 23 ש' 7-13).

יתרה מכך, המחשבות הרדיפתיות שעמדו בבסיס האשפוזים הקודמים ועליהם נסמך ד"ר פוקס מתייחסות למחשבות רדיפתיות שביטא הנאשם כלפי אחיו, כלפי שכנים או אנשים אחרים שלטענתו רדפו אותו וניסו להרוג אותו. בניגוד לכך, הנאשם לא הביע כל מחשבה רדיפתית ביחס למתלון. הנאשם לא ציין שהמתלון רודף אותו או רוצה להרוג אותו אלא שפיטר אותו ואכן כך היה במציאות. דהיינו, שהנאשם סמך את רצונו לרצוח את המתלון על אקט שהמתלון ביצע בפועל ועל רגשות תסכול ונקם המעוגנים במציאות, ולא על מחשבת שווא או מחשבות רדיפתיות בלתי מבוססות ביחס למתלון. כך, שגם אם הייתה העצמה של הרגשות השליליים בשל אישיותו האנטיסוציאלית בעלת הקווים האלימים של הנאשם, איני סובר שהייתה פגיעה משמעותית בבוחן המציאות. לא נמצאו בדברי הנאשם, לא לד"ר קודקייב ולא לד"ר שרף מחשבות שווא אלא אלה מחשבות הקשורות באופן אמיתי לסיטואציה הקשה והמאיימת של הפיטורים. מדובר כאן ברצון לנקמה ולא בפעולה על רקע מחשבות רדיפתיות.

4. ד"ר שרף התייחס לנתונים שלכאורה מחלישים את מסקנותיו ויישב אותם עם מסקנותיו. כך למשל, ד"ר שרף היה ער לרקע הנפשי של הנאשם ובשל העובדה שבבדיקתו נמצא הנאשם במצב פסיכוטי מאני ואילו בבדיקה שנערכה לנאשם במיון ביום ביצוע העבירה נמצא שהנאשם לא במצב פסיכוטי פעיל. ד"ר שרף היה מוכן להניח, לטובת הנאשם ובשל הספק, כי הוא היה במצב פסיכוטי ביום ביצוע העבירה. כמו כן, ד"ר שרף לא התעלם מנתונים שהצביעו על מצבו הנפשי של הנאשם במועד בדיקתו, הוא ציין, כי הנאשם מגלה מחשבות שווא ארוטומניות ומחשבות שווא מגלומניות, אך הדגיש, כי אין לכך קשר סיבתי לביצוע העבירה ולפיכך הנאשם אינו בבחינת מי שהיה נעדר יכולת להימנע מביצוע המעשה. ד"ר שרף ערך אבחנה בין מצבו הנפשי של הנאשם ובין הסיבה בגינה ביצע את העבירה. לדברי ד"ר שרף, לא מתקיים הקשר הסיבתי בין מחלת הנפש ובין ביצוע העבירה, שכן **הנאשם לא גילה מחשבות שווא כלפי המתלון או מקום העבודה.**

יתרה מכך, ד"ר שרף אף ערך חוות דעת פסיכיאטרית משלימה, שהתייחסה לחוות הדעת של ד"ר פוקס בפירוט והתמודד עם טענותיה וקביעותיה.

מנגד, ד"ר פוקס כלל לא התייחס בחוות דעתו לפער בין הגרסה שמסר הנאשם בפניו, לפיה היה חייב לרצוח את המתלון מכיוון שהמתלון פיטר אותו על מנת להרוס את חייו ובין הגרסה שמסר במשטרה, במיון ובפני ד"ר שרף, כי המתלון פיטר אותו בשל טעויות שעשה בעבודה ולכן החליט לרצוח אותו כנקמה. גם בבית המשפט, כאשר נשאל על כך, לא ידע להסביר זאת וציין **"יש הבדל בין התפיסה של המחשבה או של המעשה בין ד"ר שרף לביני... אין לי תשובה למה הנאשם לא אמר את זה לד"ר שרף"** (עמ' 24 ש' 1-3).

5. חוות דעתו של ד"ר שרף מתיישבת עם גרסתו של הנאשם לכל אורך הדרך, לרבות הגרסאות שמסר במיון ובחקירותיו במשטרה. מנגד, הגרסה שמסר הנאשם בפני ד"ר פוקס הינה גרסה חדשה וכבושה.

באמרתו הראשונה של הנאשם, פחות משעתיים לאחר האירוע, הנאשם נשאל **"מה קרה?"** והשיב **שהמתלון פיטר אותו מהעבודה, והיות שהוא אדם שאין לו פרנסה ואין לו איך להשתכר, הוא החליט לרצוח אותו.**

באמרתו השנייה הנאשם אף פירט מדוע החליט מנהל המפעל לפטר אותו. הוא תיאר אירוע שקרה, במסגרתו "דפק" הנאשם בברזל כמה פעמים ומנהל המפעל הזהיר אותו שאם הוא יעשה זאת שוב, הוא יפוטר. שלושה שבועות לאחר מכן הנאשם זרק על דעת עצמו עוף ומנהל המפעל החליט לפטר אותו. באמרתיו של הנאשם במשטרה, הנאשם חזר שוב ושוב על כך שהמניע לניסיון הרצח היה פיטוריו על ידי המתלונן, בשל הטעויות שביצע בעבודה, ולא נשמע, ולו ברמז, כי לנאשם היו מחשבות שווא כלפי המתלונן ובשל כך ניסה לרצוח אותו.

בהתאמה, סיפר הנאשם בבדיקתו במיון **ביום ביצוע העבירה**, כי נכנס ללחץ עקב הפיטורים, היה עצבני והחליט לנקום במנהל, כמו כן הוסיף כי תכנן מספר ימים את המעשה ואף קנה סכין יפנית כדי לפגוע בו.

גרסתו של הנאשם בפני ד"ר פוקס, כי החליט לנקום במתלונן שכן זה פיטר אותו בכוונה ומתוך מטרה להרוס את חייו, היא גרסה חדשה וכבושה והנאשם אף לא העיד בבית המשפט ולא הסביר את הפער בין הגרסאות שמסר.

"כאמור, הלכה פסוקה היא כי ערכה ומשקלה של עדות כבושה מועטים ביותר, כל עוד העד לא נתן הסבר מניח את הדעת לשאלה מדוע כבש את עדותו ומדוע החליט לחושפה בשלב מאוחר. ודוק, כלל ראייתי זה חל גם על עדותו של נאשם במשפט, כפי שכבר ציינתי בע"פ 5730/96 גרציאני נ' מדינת ישראל [6]: "...גם נאשם הכובש את גרסתו חייב ליתן הסבר סביר ואמין בדבר הטעם לכבישתה של הגירסה; ובמקום שלא ניתן טעם כזה, נושאת הגירסה המאוחרת תווית של חשד, שמא היא כוזבת. תווית כזו טעונה הסרה; וכל עוד לא הוסרה הריהי מעיבה על אמינותה של הגירסה" (שם, בפיסקה 5).

יתרה מכך, יש לציין כי בבדיקתו של הנאשם ע"י ד"ר פוקס נערכה, כאמור, כארבעה חודשים לאחר האירוע ולאחר שהנאשם נבדק במיון, מסר גרסתו במשטרה ונבדק פעמיים על ידי ד"ר שרף. בהזדמנויות אלה כבר פרש הנאשם את "משנתו" בעניין מניעי הפגיעה במנהל המפעל שוב ושוב. לפיכך, אין בדברי הנאשם לד"ר פוקס, בנסיבות אלה, כדי לשקף את מניעיו והלך נפשו של הנאשם, באופן שניתן ללמוד מהם על גישתו הרדיפתית - השלכתית כלפי המתלונן ובוודאי שלא בעניין מחשבות שווא כלפי המתלונן.

בע"פ 8653/10 פלונית נ' מדינת ישראל נקבע, כי:

"מקרים רבים מוכיחים כי גם מעשים תמוהים, אפשריים הם, ויש לבחון את הטענה שנעשו על-פי חומר הראיות ולא על פי הנחות בדבר מידת התחכום או התכנון במעשיהם של נאשמים... ביסוד מעשיה של המערערת עמדו היגיון פנימי ותכלית ברורה - גם אם פסולה ונפסדת - והיא ביקשה להגשימה כשהקטין משמש לה אך כלי לצורך כך".

ראו גם "לא די בכך שפלוני ברר מיתה משונה ואכזרית לאלמוני, מעשה שאינו נתפס אצל אדם מן היישוב, כדי שנאמר כי פלוני סובל מאי שפיות. אין אדם חוטא אלא אם נכנסה בו רוח שטות, אך יכול ותהא זו 'רוח' בלבד אשר אך עצם מעשה העבירה מעיד על קיומה..." (ע"פ 8287/05 גורם בחטרזה נ' מדינת ישראל).

בהתאם לאמור, הגם שתגובתו של הנאשם לפיטורים היתה בלתי פרופורציונאלית ובלתי סבירה, אין לראות בכך

בסיס לקיומה של מחלת נפש שבגינה פעל הנאשם. ביסוד מעשיו של הנאשם עמדו הגיון פנימי ותכלית ברורה, לנקום במנהל המפעל בשל העובדה שפיטר אותו וגם אם מדובר בתגובה פסולה ונפסדת, הרי שאין היא נובעת ממחשבות שווא, כפי שקבע ד"ר פוקס.

דברים אלה באו לידי ביטוי אף בעדות אחיו של הנאשם בבית המשפט, ממנה עולה, כי הנאשם סיפר לו על הפיטורין וציין שפוטר מכיוון שזרק עוף מוכן לפח. העד אף שלל את האפשרות שהנאשם ציין באזניו שמנהל המפעל נטפל אליו.

הנאשם לא העיד בבית המשפט

ב.

הגם שהנאשם לא העיד בבית המשפט, ההגנה מבקשת לסמוך על דברים שאמר הנאשם לד"ר פוקס.

דברים שאמר הנאשם מחוץ לכותלי בית המשפט, הגם שהם בבחינת עדות שמועה, יהיו קבילים לחובתו במשפט גם אם אינו מעיד בבית המשפט, אך אם ברצונו להסתמך על דברים שאמר מחוץ לבית המשפט על מנת שישמשו לטובתו ולהגנתו - בדרך כלל, למעט חריגים, עליו להעיד עליהם בבית המשפט. בענייננו, הדברים שאמר הנאשם במשטרה ולד"ר קודקייב ולד"ר שרף, בעיקרון, קבילים לתמוך בגרסה המפלילה, אך דברים שאמר לד"ר פוקס - אם רוצה ההגנה לסמוך עליהם, בד"כ ולמעט חריגים - על הנאשם להעיד עליהם בבית המשפט. ראה בעניין זה, ע"פ 115/82 האיל מועדי נ' מדינת ישראל, פ"ד לח(1) 197, בעמ' 234-235:

"השאלה הראשונה היא, אם יש כוח ראייתי לדברים שבהודאה זו, ככל שהם באים לדבר בזכותו של המערער, שהרי בחר המערער לשתוק בבית המשפט ולא העיד עליהם בעדות? בע"פ 325/64 [24], בעמ' 41, מציין השופט ח' כהן (כתוארו אז):

'כשמונחת לפני בית-משפט הודעה שמסר נאשם במשטרה, והיא סותרת בפרטים אלה או אחרים עדות שניתנה בשבועה בבית-המשפט - פשיטא שההודעה אינה יכולה לשמש ראיה לסתור את העדות. נאשם אשר ברצונו לטעון שהודעתו במשטרה היא הודעת אמת, ואילו העדות שניתנה נגדו בשבועה בבית-המשפט היא עדות שקר, חובה עליו לתת עדות בשבועה בעצמו או להביא עדויות אחרות בשבועה לסתור את העדות שניתנה נגדו'.

שכן הודאה מתקבלת כראיה אף-על-פי שהיא עדות שמיעה, כשאנו יוצאים מן ההנחה, כי הנאשם לא התוודה אלא על דברי אמת, ואילו דברים שאמר לזכותו מחוץ לכותלי בית המשפט, כיצד יכולים הם לשמש ראיה בלי שהתכבד והעיד עליהם וחשף עצמו לחקירה שכנגד עליהם?"

בספרו **על הראיות** (חלק ראשון, ע' 139) מציין השופט י' קדמי את הכלל שנקבע בפסיקת בית המשפט העליון לעניין הודאת נאשם:

"אף שהודיה מוגשת ומתקבלת בשלמותה, הכלל הוא שרק לאותם חלקים מתוכה שיש בהם משום "הודיה" - דהיינו: אותם חלקים העומדים לחובת המודה - יש כוח ראייתי; ואילו אותם חלקים אשר במסגרתם מוסר המודה דברים לזכותו - כגון: עובדות המבססות פטור מאחריות פלילית או הגנה מן ההגנות הקבועות בחוק, או עובדות המשמיטות את הבסיס מתחת לקיומו של היסוד הנפשי הדרוש להרשעה וכיו"ב - אינם מהווים ראיה לתוכנם, ואם מבקש מוסר ההודיה לסמוך עליהם - עליו להעיד על כך מעל דוכן העדים במהלך הדיון. הטעם לכלל זה הוא: ההודיה מתקבלת כחריג לכלל האוסר עדות מפי השמועה, בשל ההנחה שאין אדם שם עצמו רשע אלא אם כן אמת בפיו, הנחה כזו אינה קיימת לגבי דברים שאומר אדם לזכותו".

דברים אלה נכונים ככלל ביחס לכל אמרתיו של הנאשם מחוץ לכותלי בית המשפט. לפיכך, על מנת שהנאשם יוכל

לסמוך את טענותיו של הדברים שאמר לד"ר פוקס, המהווים דברים לזכותו, היה עליו להעיד בבית המשפט על כך ומשנמנע מלהעיד - דבריו לד"ר פוקס לא קבילים ונפגע הבסיס העובדתי לחוות דעתו של ד"ר פוקס. נותרים אנו, אם כך, עם דברי הנאשם מחוץ לכותלי בית המשפט כפי שנאמרו במשטרה, לד"ר קודקייב ולד"ר שרף, ודברים אלה לא נסתרו.

כפי שנפסק בעבר, טענת אי שפיות המועלית על ידי נאשם, שנמצא כשיר לעמוד לדין, אינה יכולה כשלעצמה, להוות צידוק להימנעות ממסירת עדות, ואף עלולה לערער את הקביעות בחוות הדעת הפסיכיאטריות שהביא מטעמו. בעניין זה נקבע כי מי שנמצא כשיר לעמוד לדין:

"...מסוגל להסביר מנקודת מבטו את מצבו. הלכה היא, כי החלטת מערער 2 שלא להעיד ולהיחשף לחקירה נגדית, על אחת כמה וכמה כאשר נתונים בחוות דעתו של המומחה מטעמו דרשו הסבר, מחלישה כשלעצמה את תוקף חוות הדעת שהוגשה מטעמו (ראו ע"פ 4473/03 שטרייטנר נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (29.10.2007)). לצורך הכרעה בתיק זה ותוך מודעות לכך שמערער 2 סובל ממחלת נפש, יובהר כי אי מתן עדות על ידו במהלך המשפט הוא בעל משקל ראייתי לא כנתון בפני עצמו בבחינת ה"יש" הטמון בו בגדר תוספת ראייתית אלא על ה"אין" שבו. דהיינו, בהעדר מענה או גרסה נגדית, מתחזקות ראיות התביעה לגבי המחלוקות העובדתיות בין הצדדים". (חוות דעתו של כב' השופט נ' הנדל ב- ע"פ 2098/08 פרעוני נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] פסקה 19, ניתן ביום 28.12.2011).

איני מקבל את טענת ב"כ הנאשם, כי עדותו של הנאשם לא היתה נדרשת ולא היה בה כדי לשפוך אור על המחלוקת בין הצדדים. ישנו פער בין הגרסה שמסר הנאשם באמרותיו בפני ד"ר שרף ובין הגרסה שמסר לד"ר פוקס ועדותו בפני בית המשפט יכלה לשפוך אור על פער זה ולאפשר לבית המשפט להתרשם באופן בלתי אמצעי מדבריו והלך רוחו. לא הייתה לכאורה, כל מניעה אובייקטיבית כי הנאשם, שאין חולק כי הוא כשיר לעמוד לדין, ימסור עדותו מעל דוכן העדים ומשבחר שלא לעשות זאת, יש בכך כאמור כדי לחזק את ראיות התביעה.

ג. **התנהגותו של הנאשם מעידה, כי הוא הבין את אשר הוא עושה ואת**

הפסול שבמעשהו -

1. אין מחלוקת בין המומחים, כי אופן ביצוע העבירה על ידי הנאשם לווה בתכנון דקדקני. אכן, נקבע לא אחת, כי **"התנהגות מאורגנת, תכנון ו"רהיטות מחשבה" אינם הוכחה חד-משמעית על היעדר מחלה נפשית פעילה... גם אדם במצב פסיכוטי, שבוחן המציאות שלו נפגע, יכול לתכנן מתוך שיפוט ובוחן מציאות לא תקינים..."** (ע"פ 8287/05 גורם בחטרה נ' מדינת ישראל), אך חרף האמור, פרטי התכנון והביצוע מצביעים על כך שהנאשם הבין, כי המעשה שבכוונתו לעשות הוא אסור ולפיכך עליו להסוות את פעולותיו - הנאשם רכש את הסכין מבעוד מועד, הוא הגיע מוקדם בבוקר למפעל וחיפש דרך להיכנס למפעל מכיוון שהבין שאינו יכול להיכנס בכניסה הראשית ולהיראות. הוא ניסה לבדוק אם שעון הנוכחות עדיין קורא את טביעת האצבע שלו ואז שפך מים על שעון הנוכחות על מנת **"שלא יזהו לי טביעות אצבע... אתם המשטרה בילוש, אם יש לכם תיק רצח אתם עושים טביעות אצבע"** (ת/7 עמ' 6 ש' 155). הנאשם אף בדק מתי נפתחת המחלקה ומתי מגיעים העובדים, נאמר לו שהמחלקה נפתחת בשעה 10:00. הוא יצא מהמפעל, חיכה עד השעה 09:30 נכנס למפעל. הוא נכנס לשירותים, לבש חלוק עבודה, כובע וכפפות על מנת לא לבלוט בקרב העובדים ושם את הסכין בשרוול על מנת שלא יבחינו בה ו**"שלא יפול לי משהו כזה"**. הנאשם אף ציין שבחר לדקור את הנאשם דווקא בצוואר מכיוון **"שהצוואר זה איזור קל... איזור קל מאוד להרוג בן אדם"** (ת/5 עמ' 5 ש' 14) בהמשך אמר שדקר אותו דווקא בצוואר **"לא רציתי לעשות מהומות, לא רציתי לעשות רעש, רציתי שיהיה נקי... לא**

רציתי שגם הבן אדם יסבול יותר מידי, לעשות את זה נקי בגרון וזהו" (ת/9 עמ' 2 ש' 33-34).

לאחר ביצוע העבירה, הנאשם ניסה להימלט ממקום ביצוע העבירה. נתון זה הוכר בפסיקה כהתנהגות של מי שמבין את הפסול שבמעשיו (ראו לעניין זה ע"פ 7747/08 פלוני נ' מדינת ישראל). כמו כן, הנאשם ביקש להיוועץ בעורך דין עובר לחקירותיו במשטרה על מנת למצות את זכויותיו כעצור.

2. הגם שהנאשם לא הביע חרטה על מעשיו, מדבריו עולה, כי הוא הבין שהמעשה שעשה הוא מנוגד לחוק. כך למשל, באמרתו מיום 30.12.2014 (יומיים לאחר האירוע) הנאשם נשאל מדוע נשאר במפעל ביום האירוע ולא הלך לביתו והשיב **"בשביל להרוג אותו, בשביל להתנקם בבן אדם, הבן אדם העיף אותי מהעבודה והרס לי את הפרנסה, הרס לי את כל החיים, בגלל בן אדם כזה אני לא עובד וישיב בבית הסוהר ואני לא יודע כמה אני אשב"**. גם בבדיקתו הראשונה בפני ד"ר שרף ציין הנאשם בתחילה, כי הוא מצטער על כך שלא הרג את המתלונן אך בהמשך אמר שהוא מרוצה שהוא לא מת מכיוון שאז הוא היה נאשם ברצח (ת/34 עמ' 2). הנאשם אף ציין בחקירתו במשטרה **"יום שישי שתיתי... אמרתי נשתה לפני הרצח... יום שבת נרגעתי קצת, הלכתי למשפחה, לראות אותם, אמרתי אולי... אתה יודע צריך להיות מוכן לרצח"** (ת/5 עמ' 6 ש' 19-20).

סוף דבר

הנאשם הודה בעובדות כתב האישום באשר לשיסוף גרנו של המתלונן ולא היתה מחלוקת על העובדות הנוספות שפורטו בו וגם הוכחו בראיות שהוגשו בהסכמה.

לאחר שבחנתי את חוות הדעת הפסיכיאטריות, את חוות הדעת הרפואיות שהוגשו מטעם הצדדים, את עדויות המומחים בבית המשפט, את אמרות הנאשם במשטרה ואת מכלול הראיות ביחס לנסיבות האירוע והתנהגות הנאשם בסמוך לאירוע, באתי לכלל מסקנה כי הנאשם לא היה פסיכוטי בעת ביצוע העבירה - כפי שסברה ד"ר קודקייב.

אני מקבל את עמדתו של ד"ר שרף שמחמת הספק מניח שהנאשם היה במצב פסיכוטי בעת ביצוע העבירה וד"ר קודקייב לא הבחינה בכך.

גם לו קיבלתי את עמדתו של ד"ר שרף, שמחמת הספק מניח שהנאשם היה במצב פסיכוטי בעת ביצוע העבירה, הרי לדעתי לאור כל שפורט לעיל, יש לדחות את חוות דעתו של ד"ר פוקס ולקבל את חוות דעתו של ד"ר שרף, ולקבוע שאין קשר סיבתי בין ביצוע העבירה ע"י הנאשם לבין מחלתו.

על כן, אני מציע לחברי לקבוע, שהנאשם לא הצליח לעורר ספק סביר באשר לתחולתו של סייג אי שפיות הדעת.

לאור כל האמור, אני מציע לחברי, להרשיע את הנאשם בביצוע כל העבירות בהן הואשם בכתב האישום.

עיינתי גם בהערות חברי ואני מסכים להן.

נתן זלוצ'ובר, שופט

השופט יעל רז-לוי:

עיינתי בחוות דעתו המעמיקה והנהירה של האב"ד - כב' השופט זלוצ'ובר ואני מצטרפת לכל האמור בה ולמסקנתו כי הנאשם לא היה פסיכוטי בעת המעשה, וכי אף אם נניח שהנאשם היה פסיכוטי, הרי לא קיים קשר סיבתי בין מצבו הנפשי למעשים בהם הוא מואשם ולפגיעה במתלונן.

אדגיש כי לטעמי הנאשם לא הצליח לעורר ספק בדבר התקיימותו של סייג אי השפיות משני טעמים מרכזיים:

1. ביום ביצוע המעשה הנאשם לא התנהג כמי שנמצא במצב פסיכוטי פעיל, ודאי לא חריף. האמור הינו בשים לב לתכנון שקדם למעשה ואופן התנהלותו של הנאשם בעת ביצוע המעשה בשופכו מים כדי למחוק טביעות אצבע, בלבישת בגדי העבודה, בכך שנמלט מהמקום והסתתר; בשל האופן בו הוא התנהג בזמן חקירתו, עמד על זכותו להיוועץ עם עורך דין טרם החקירה, השיב לשאלות שנשאל באופן ענייני וידע לתאר היטב את שאירע - כמפורט היטב בחוות דעתו של חברי; והן בשל המשקל המשמעותי שיש ליתן לחוות דעתה של ד"ר קודקייב אשר בדקה את המערער מיד בסמוך לאירוע ולא מצאה אצלו כל עדות למצב פסיכוטי פעיל ביום המקרה.

2. חוות דעתו של ד"ר פוקס מבוססת בעיקרה על כך שמדובר בנאשם אשר מאובחן כחולה בסכיזופרניה עם גוון סכיזואידי, ועל אשפוזים קודמים בהם ניכרו אצלו מחשבות שווא פרנואידיאליות - מחשבות של רדיפה כלפי בני משפחה ושכנים. מתוך אלו מגיע ד"ר פוקס למסקנה כי לנאשם: **"גישה רדיפתית השלכתית כלפי המתלונן (הנאשם סבור כי המתלונן פיטר אותו בכוונה להרוס לו את החיים וזאת במובחן מעובדים אחרים)"** (ראה חוות דעתו נ/1 בפרק הסיכום).

לטעמי מסקנות חוות דעתו של ד"ר פוקס, כשלעצמן, אינן יכולות לעמוד, זאת אף במנותק מבדיקת ד"ר קודקייב ביום האירוע. אבהיר - דווקא בחינת ההיסטוריה הרפואית של הנאשם, אשר אין חולק שהוא מוכר ומאובחן כחולה נפש, מלמדת, כי במקרים קודמים מחשבות השווא היו מאופיינות במחשבות רדיפה ברורות וקונקרטיים - אחרים רודפים אותו, רוצים לפגוע בו פיזית והוא נאלץ להתגונן (ולצורך כך למשל החביא סכין בביתו). לעומת זאת, בענייננו הנאשם לא מתאר כל מחשבות שווא כלפי המתלונן, אלא מדובר במחשבות המעוגנות במציאות ובעובדה שהנאשם פוטר מעבודתו. על כן דווקא בחינת התנהגות הנאשם במקרים קודמים בהם אכן ניכרו מחשבות פרנואידיאליות בלתי מעוגנות במציאות, מחייבת אבחנה ממצבו אז למצבו במקרה זה. ויודגש, גם אם הנאשם סבר כי המעביד פיטר אותו בכוונה להרוס את חייו במובחן מעובדים אחרים, הרי לא ניתן להלביש מחשבה זו בכסות מחשבת השווא, כדברי ד"ר פוקס. שכן אם כך נעשה ימצאו כל הנוקמים או אלו המגיבים באופן קשה וקיצוני לפיטורין, ויש רבים כאלו, כפטורים מאחריות פלילית, בבואם לנקום במי שלדעתם פגע בהם באופן לא מוצדק.

נוכח כל האמור ומכלול הנימוקים המובאים בחוות דעתו המקיפה של חברי השופט זלוצ'ובר, הרי הוכח כנדרש כי הנאשם היה אחראי למעשים אותם ביצע.

יעל רז-לוי, שופטת

השופט שלמה פרידלנדר:

אני מצטרף להכרעת הדין של חברי האב"ד, כב' השופט זלוצ'ובר, ולהערותיה של חברתי, כב' השופטת רז-לוי.

אבקש להוסיף, במענה לסיכומי ההגנה, שתי הערות:

נקמה היא, מטבעה, רגש סוער, המניע בני אדם, משחרר ההיסטוריה עד ימינו, לחוש כי שומה עליהם לנקום, אפילו ייפגעו גם הם-עצמם. גם בענייננו חש הנאשם כי עליו לנקום את פיטוריו. העובדה שלא היה מדובר בפיטורין ראשונים אינה מקילה על חוויית הפיטורין. אדרבא: מפיטורין לפיטורין גוברת תחושת הכישלון והתסכול, עד שכשל כוח הסבל. התסמינים בענייננו מתאימים לחלוטין, אפוא, לאבחנה של נקמה; ואין הם מצביעים על אבחנה מבדלת של מחשבת-שווא פסיכוטית.

בניגוד לרושם העלול להיווצר מן ההשוואה שעורך בסניגור המלומד - ענייננו אינו דומה כלל לעניין ע"פ 8220/02 **ברוכים נ' מדינת ישראל** (17.6.2004) ולעניין תפ"ח (ת"א) 1063/07 **מדינת ישראל נ' סופיר** (12.3.2009). בעניין **ברוכים**, ההצתות בוצעו, לפי התשתית הראייתית, עקב "פקודות" שהנאשם, המלך המשיח לטענתו וחולה נפש לפי אבחנת רופאיו, קיבל כביכול מ"המלאך המגיד". מלבד מומחה רפואי אחד שהתלבט, 4 מתוך 5 מומחים רפואיים, ובהם מומחים אובייקטיביים מטעם בית המשפט, סברו שהנאשם נשלט על ידי מחשבות שווא, שתוכן היה ביזארי בעליל, ובעטין לא יכול היה להימנע מן העבירה. אין תימה כי נסיבות כאלה מקימות ספק סביר באחריותו הפלילית של הנאשם. בעניין **סופיר** הייתה התמונה הרפואית חד-משמעית אפילו יותר, לטובת הנאשם: "**כל המומחים שבדקו את הנאשם הגיעו למסקנה אחת וחד-משמעית, על-פיה הנאשם חולה בסכיזופרניה פרנואידית, ועקב מחלתו לא יכול היה להימנע מביצוע הרצח נשוא כתב האישום. ודוק: התביעה - משיקולים השמורים עמה - לא המציאה לבית המשפט חוות-דעת נוגדת... הבדיקות שערכו מומחים אלו היו יסודיות מאוד. הבדיקות נעשו במועד סמוך למועד ביצוע הרצח, והתמשכו על-פני תקופת זמן ארוכה יחסית. זאת ועוד, מסקנות המומחים תואמות את המקרה על נסיבותיו, ומסקנתם זהה"** [שם, פסקה 10]. אין צריך לומר שבענייננו התמונה הראייתית שונה לחלוטין, כפי שפורט בהכרעת דינו של חברי.

אסיים בדבריו הנכוחים, בכל הכבוד, של המלומד פרופ' פלר, כפי שצוטטו בהסכמה בעניין **סופיר** הנזכר: "**חשובים הם הסימפטומים של ניתוק כליל מכללי מציאות הטבע או החברה**" [שם, פסקה 9. ההדגשה הוספה]. אין די, אפוא, להצביע על מידה מסוימת של השפעה נפשית פתולוגית על מעשה העבירה. כמה שנאמר: "**ריש לקיש אמר: אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות**" [בבלי סוטה ג, א. בעל המאמר, רבי שמעון בן לקיש, היה בעברו ראש

כנופיית שודדים, ומן הסתם ידע דבר או שניים על האטיולוגיה העבריינית]. לצורך הפקעת האחריות הפלילית, נדרש ניתוק מן המציאות. ניתוק כזה, שוכנעתי אף אני, לא היה בענייננו.

שלמה פרידלנדר, שופט

לאור כל האמור, הוחלט כאמור בחוות דעתו של השופט נתן זלוצ'ובר, להרשיע את הנאשם בכל העברות המיוחסות לו בכתב האישום.

ניתנה היום, י' סיוון תשע"ו, 16 יוני 2016, במעמד הצדדים.

שלמה פרידלנדר, שופט

יעל רז לוי, שופטת

נתן זלוצ'ובר, שופט אב"ד